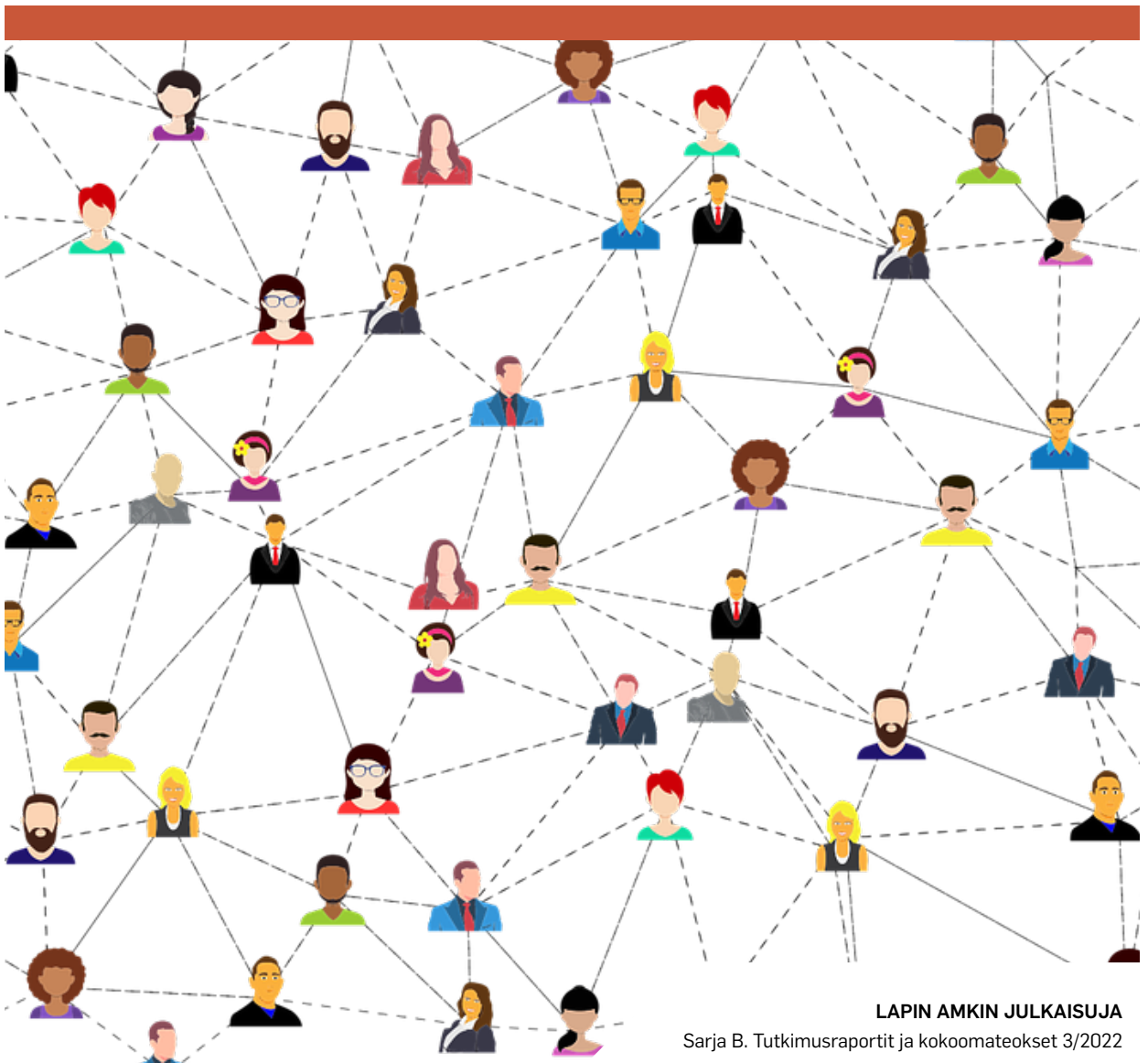

Selvitys yhteiskunnallisen yrityksen hautomotoiminnasta – SYTYKE

Esiselvitys

**Selvitys yhteiskunnallisen yrityksen
hautomotoiminnasta – SYTYKE**

Martti Ainonen, Malla Alatalo, Kirsti Ketola, Sari Nisula, Pia Rapo,
Jatta Sammalkangas & Mirva Tapaninen

Selvitys yhteiskunnallisen yrityksen hautomotoiminnasta – SYTYKE

Esiselvitys

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 3/2022

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-427-7 (pdf)

ISSN 2489-2637 (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset
3/2022

Rahoittajat: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-
keskus, Euroopan Unioni Euroopan
sosiaalirahasto, Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020,
Lapin ammattikorkeakoulu

Kirjoittajat: Martti Ainonen, lehtori,
Lapin ammattikorkeakoulu, Malla Alatalo,
asiantuntija, Lapin ammattikorkeakoulu,
Kirsti Ketola, lehtori, Lapin ammattikorkeakoulu,
Sari Nisula, asiantuntija, Lapin ammattikorkea-
koulu, Pia Rapo, opiskelija, Lapin yliopisto,
Jatta Sammalkangas, asiantuntija, Lapin
ammattikorkeakoulu, Mirva Tapaninen, asiantun-
tija, Lapin ammattikorkeakoulu

Kansikuva: Pixabay

Taitto: Arto Huhta, Videcam Oy

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto
muodostavat yhdessä Lapin korkeakoulukonsernin.

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons
Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla.

Sisällys

JOHDANTO	7
TAUSTAA	9
Yhteiskunnallinen yrittäjyys käsitteenä	9
Yrityshautomotoiminnan määritelmää	12
HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ SUOMESTA JA EUROOPASTA	13
Nykytilan koontia Lapissa ja Suomessa	13
Selvityksiä ja tutkimuksia yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä	15
Yhteiskunnallisten yrityshautomoiden mahdollisuuksia ja haasteita	18
Yhteiskunnallisen yrittäjyyden suurimpana haasteena tunnettuus	19
Neuvontaa vai hautomoita?	21
Erilaisia toimijoita, erilaisia verkostoja	23
Nuorten asenteita yrittäjyyteen haastateltavien näkökulmasta	25
Asiantuntijanäkökulmia yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä	26
Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen	26
Nostetta yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle	28
TYÖPAJASARJA: YHTEISKUNNALLINEN YRITYSHAUTOMO LAPPIIN?	35
Innovaatiotyöpaja yrityshautomoiden toimintamahdollisuuksista 18.5.2021	35
Toimintatyöpaja yrityshautomoiden perustamiseksi 8.6.2021	37
Osaamistyöpaja yrityshautomoiden toimintaan 26.8.2021	38
Nuorten ajatuksia yrittäjyydestä	39
Taustaa ja perustietoa vastaajista	39
Millaista yrittäminen on tänä päivänä sekä yhteiskunnallinen yrittäminen?	41
Elannon hankkiminen yrittäjänä, onko mahdollista?	44
Omien vahvuuksien ja tuen tarpeiden arviointia	47
TOTEUTUSSUUNNITELMA	51
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	53
LÄHTEET	57
LIITTEET	61

Johdanto

Selvitys yhteiskunnallisen yrityksen hautomotoiminnasta – SYTYKE-hanke (ESR, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Vipuvoimaa EU:lta) on työllisyyttä ja osaamista edistävä sekä sosiaaliseen osallisuuteen liittyvä kehittämishanke. SYTYKE-hankkeen kehittämistavoitteena on luoda edellytyksiä yhteiskunnallisten yritysten perustamiseen nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden tukemiseksi, sekä selvittää yhteiskunnallisen yrityshautomotoiminnan mahdollisuudet. Tavoitteena on löytää sitoutuneet verkostot ja toimijat sekä sopivat rakenteet yhteiskunnallisen yrityksen hautomotoiminnalle Lapissa. Hautomo-toiminnan edellytysten, lähtökoh- tien ja mahdollisten toimintatapojen selvittäminen sidos- ja kohderyhmien edustajien kanssa antaa parhaat edellytykset hautomotoiminnan käynnistämiseksi, ja yhteiskun- nallisen yrittäjyyden edistämiseksi Lapissa.

Yhteiskunnallinen yritystoiminta on hallitusohjelmassa tunnistettu yhtenä mah- dollisuutena luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden rakentamiseksi ja työl- lisyysasteen nostamiseksi. Yhteiskunnallinen yritystoiminta on keino etenkin osa- työkykyisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien työllistymiseksi. Yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä kohennetaan uudistamalla rahoitusta ja tarjoamal- la liiketoimintaosaamista vahvistavaa tukea. Kansainväliset esimerkit tukevat yhteis- kunnallisille yrityksille suunnattua hautomotoimintaa.

Arvopohjainen lähestyminen resonoi nyky-yhteiskunnassa, siksi on tärkeää tehdä tunnetuksi yhteiskunnallisen yrittäjyyden käsitettä, joka ei ole kaikille itsestään selvä. SYTYKE-hankkeessa on tutkittu, kuinka yhteiskunnallinen yrittäjyys voisi sujuvoit- ta osatyökykyisten työelämään integroitumista. Samalla on selvitetty, miten yritys- hautomotoimintaa pitäisi kehittää nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemas- sa olevien tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen suhtaudutaan yleisellä tasolla myönteisesti. Yri- tyshautomotoimintaa pidetään palveluna, jota Lapissa tarvitaan ja tällainen räätälöi- ty liiketoimintaosaamista tukeva palvelu koetaan osatyökykyisten työllistämässä hyväksi vaihtoehdoksi. Yhteiskunnallisessa yrittäjyydessä on omia erityispiirteitään ja etenkin yksin yrittäjät tarvitsisivat vertaisverkoston kollegiaalista tukea.

Yhteiskunnallisille yrityksille suunnattu hautomotoiminnan kehittyminen tukee lisäksi maakunnan elinvoimaisuutta. Hankkeessa on otettu huomioon olemassa olevia neuvonta- ja hautomorakenteita ja selvitetty, olisiko yhteiskunnallisille yrityksille

suunnattua hautomotoimintaa mahdollista integroida niihin. Selvitystyötä hankkeessa tehtiin työpöytätyöskentelyinä sekä osallistavien työpajojen keinoin, ja tuloksena on laadittu tämä esiselvitysraportti, jossa ensiksi esitellään raportin taustaa ja tavoitteita, hyviä käytäntöjä Suomesta ja Euroopasta, sitten työpajojen tuloksia ja toteutus suunnitelmaa. Lopuksi kerrotaan vielä johtopäätöksiä aineiston perusteella.

TAUSTAA

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2020 julkaiseman selvityksen mukaan Suomessa on noin 1700 yhteiskunnallisen yrityksen tunnusmerkit täyttävää yritystä. Selvityksen lähestymistapa painotti pitkälti sotealaa. Yhteiskunnalliset yritykset ovat keskittyneet pääosin Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen. Lapissa yhteiskunnallisia yrityksiä oli selvityksen tekohetkellä 58. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:10.)

Tässä raportissa tarkastellaan yhteiskunnallista yrittäjyyttä nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien näkökulmasta painottaen yrityshautomotoiminnan soveltuvuutta Lapin olosuhteisiin.

YHTEISKUNNALLINEN YRITTÄJYYS KÄSITTEENÄ

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan yhteiskunnallisten yritysten toiminnan edellytyksiä tulee tukea liiketoimintamallin valmiuksien, tunnettavuuden, resurssoinnin ja osaamisen lisäämiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.)

Suomessa on käytössä Yhteiskunnallinen yritys -merkki, jossa määritellään yhteiskunnallisen yrityksen tunnusmerkit seuraavasti:

"Yhteiskunnalliset yritykset ratkovat liiketoiminnallaan yhteiskunnallisia tai ympäristöongelmia. Ne käyttävät suurimman osan voitostaan yhteiskunnallisen tavoitteensa edistämiseen."

Suomalaisen työn liitto myöntää merkin valitsemilleen yrityksille (Yhteiskunnallinen yritys -merkki, Suomalaisen Työn Liitto).

Yhteiskunnallinen yritys -merkin ja Arvoliiton yhteisen määritelmän mukaan

"Yhteiskunnallisen yrityksen ensisijainen tavoite on tuottaa hyötyä yhteiskunnalle tai ympäristölle. Jakokelpoisesta voitosta yli puolet käytetään yrityksen yhteiskunnallisen tavoitteen edistämiseen. Yrityksen liiketoiminta on avointa ja läpinäkyvää. Yritys toimii markkinoilla ja saa suurimman osan tuloistaan liiketoiminnasta."

Tämä määritelmä juontuu työ- ja elinkeinoministeriön vuosina 2010–2011 tekemästä valmistelutyöstä (Laiho ym., 2011).

Lapissa Suomalaisen Työn Liiton myöntämä Yhteiskunnallinen Yritys -merkkiä on muun muassa erilaisilla palveluja tarjoavilla ja tuotteita valmistavilla yrityksillä (hyvinvointi- ja siivousala, huolto- ja kunnostuspalvelut) (taulukko 1).

Koko Suomen alueella on yrityshautomoja erityisesti erilaisten oppilaitosten vetäminä (yliopistot ja ammattikorkeakoulut), alueellisten kehittämiskeskusten vetäminä (esim. YritysEspoo, Helsinki NewCon, YritysVantaa, uusyrityskeskus Wirma Lappeenrannan kaupungin yrityspalvelut, Vakka-Suomen Yrityshautomo) ja valtakunnallisesti laajasti toimivan Uusyrityskeskuksen kautta.

Taulukko 1. Esimerkkejä Yhteiskunnallinen yritys -merkin saaneista lappilaisista toimijoista

Yritys	Ala	Yhteystiedot
Sie & Mie Keskus Osuuskunta	siivous- ja muut pienpalvelut, käytetyt polkupyörät, ompelu-, verhoilu- ja sisustuspalvelut	siemiekeskus.fi, siemie.rovaniemi@gmail.com, Rovaniemi
Meriva sr säätiö	työtoimintaa, kuntouttavaa toimintaa, koulutusta	meriva.fi, hilkka.halonen@meriva.fi, Kemi
Lapin Kuntoutus Oy	kuntoutuksen palvelut	lapinkuntoutus.fi, toimisto@lapinkuntoutus.fi, Rovaniemi
Nuoriso- ja vapaa- ajankeskus Pikku- Syöte	nuorisokeskus, nuorten kasvu ja kehitys	pikkusyote.fi/nuorisokeskus-leirikoulupalvelut/ jonna.komulainen@pikkusyote.fi, Pikku-Syöte
Osuuskunta Uurto	sosiaalipalveluiden tuottaja	sarusaatio.fi/palvelut/osuuskunta.html, saura@saurasaatio.fi, Kemijärvi
Osuuskunta Sompion tähti	Koti- ja hoivapalveluja ikäihmisille	https://www.sompiontahti.fi/ , sompiontahti@ outlook.com, Sodankylä

Yhteiskunnallisella yrityksellä ei ole niin tarkkaa määritelmää tai vaateita kuin sosiaalisella yrityksellä. Yhteiskunnallista yritystä ei tarvitse rekisteröidä mihinkään toisin kuin sosiaalinen yritys, joka tulee rekisteröidä Työ- ja elinkeinoministeriön sosiaalisten yritysten rekisteriin. Sosiaalisen yrityksen työntekijöistä vähintään 30 prosenttia on oltava vajaakuntoisia tai yrityksen vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttöminä palkkaamien työntekijöiden yhteenlaskettu määrä on oltava vähintään 30 prosenttia. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020).

Sosiaalinen yrittäjyys luokitellaan kuuluvaksi yhteiskunnallisen yrittäjyyden konseptiin, johon mahtuu muitakin monenlaisia toimialoja. Suomessa sosiaalista yrittäjyyttä sitovat tarkasti määritellyt tukikelpoisuusehdot. Nuorille ja heikossa työmarkkinaasemassa oleville tarkoitettussa yrityshautomotoiminnassa päähuomio kiinnittyy matalan kynnyksen palveluihin, siksi on pohdittava, soveltuuko institutionalisoitunut sopimusoikeudellisin vaatein säädelty sosiaalinen yrittäjyys sellaisenaan yritysmuodoksi aloittaville yrittäjille. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020).

Yhteiskunnallisten yritysten kannalta keskeisintä on, että toiminta on pääosin kaupallista toimintaa ja että yli puolet liikevoitosta käytetään yhteiskunnalliseen tavoitteeseen. Yhteiskunnallisen yrittäjyyden pitää olla taloudellisesti kannattavaa yritystoimintaa, eikä pelkästään lahjoitusvaroin toteutettavaa toimintaa. (Ks. Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry). Yrityksen valitsemien arvojen pitäisi näkyä sen omaksumissa toimintamenetelmissä.

Vuonna 2020 Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi selvityksen Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa, johon on koottu erilaisia yhteiskunnallisten yritysten klustereita. Näitä ovat esimerkiksi erilaisia hyvinvointipalveluja tuottavat yritykset, missiolähtöiset vaikuttavuustoimijat ja filantrooppista toimintaa (kuten hyväntekeväisyyttä) harjoittavat toimijat. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:10).

Sitra (2012) määrittelee yhteiskunnallista yritystä ja sen tunnusmerkkejä puolestaan näin:

"Yhteiskunnallisen yrityksen (social enterprise) tarkoitus on yhteiskunnallisen hyvän tuottaminen. Tyypillisesti yritys perustetaan halusta tuoda ratkaisu tai uusi toimintamalli yhteiskunnalliseen haasteeseen. Yritysten toiminta on kannattavaa, mutta arvopohjaista ja siksi ne eivät ensisijaisesti tavoittele voittoa omistajilleen. Yrityksen toiminnan vaikuttimena on yhteiskunnallisten ongelmien ratkaiseminen ja yhteiskunnallisten tavoitteiden toteuttaminen. Yritys käyttää voitostaan enemmän kuin puolet tavoitteensa ja toiminta-ajatuksensa edistämiseen ja toimintansa kehittämiseen. Yrityksen perustajiksi päätyy henkilöitä, jotka eivät muuten olisi kiinnostuneita yrityksen pyörittämisestä. Yhteiskunnallinen yritys voi valita minkä tahansa yritysmuodon toimintamuodokseen. Suomen lainsäädäntö ei tunnista yhteiskunnallisia yrityksiä erikseen. Ne eivät saa erityistä tukea, vaan niitä kohdellaan kuten muita yrityksiä."

Nisula ja Kohllechner-Autto julkaisivat Arjen turvallisuuden kansainvälinen yhteistyö -hankkeen (EAKR, 2015-2018) [Arjen turvaa Lapissa](#) - osallisuus, palvelut ja elinkeinot (Niemisalo Niko (toim.) 2018) artikkelin Yhteiskunnallisesta yrittäjästä sosiaalisesti kestäväään talouteen, jossa esitetään päivitetty katsaus yhteiskunnallisen yrittäjyyden tilanteeseen Lapissa (Nisula & Kohllechner-Autto, 2018). Yleiseurooppalaisella tasolla yhteiskunnallinen yrittäjyys on nousemassa varteenotettavaksi vaihtoehdoksi muiden yritysmuotojen rinnalle, mutta on vielä epäselvää, miten yhteiskunnallinen yrittäjyys asemoituu rahoitus ja muihin tukijärjestelmiin.

YRITYSHAUTOMOTOIMINNAN MÄÄRITELMÄÄ

Yrityshautomot on suunniteltu tukemaan yrittäjiä heidän yrityspolkunsa alkutaipaleella. Yrityshautomoiissa autetaan yrittäjiä, kun he miettivät liiketoimintastrategiansa päivittämistä avoimeksi ja läpinäkyväksi. Ympäristölle tuotettua hyötyä täytyy olla mahdollista mitata. Hautomoissa on useita ohjelmia, joissa yrittäjäksi aikovat pystyvät hiomaan omaa liikeideaansa. Vakka-Suomen yrityshautomo luonnehtii palvelujaan näin:

"Yrityshautomomme tarjoaa asiantuntijapalveluita aloittaville yrittäjille kaikissa yrityksen kehityskaaren vaiheissa, liikeidean arvioimisesta aina pitkäjärjenteeseen liiketoiminnan kehittämiseen." (Vakka-Suomen yrityshautomo).

Yrityshautomoiissa tuetaan ja nopeutetaan yleensä yrityksen perustamisen alkuvaihetta. Niissä voidaan esimerkiksi testata ja kehittää liikeidea, neuvo rahoituksessa ja yleisesti liiketoiminnan tutuksi tekemisessä. Yrityshautomoiden kautta voi myös luoda verkostoja ja tutustua erilaisiin yritysmuotoihin (esimerkiksi osuuskunnat, toiminimi, osakeyhtiö) ja saada apua yrityksen fyysisten tilojen etsimiseen.

Eteläkarjalainen [Business Mill](#) -yrityshautomo opastaa uutta yrittäjää luomaan kannattavan liiketoimintasuunnitelman ja tekee parannusehdotuksia kannattavuusongelmia ratkoviille jo olemassa oleville yrityksille. [Avanto- yrittäjyysohjelmassa](#) Oulun ammattikorkeakoulun itsensä työllistämistä kiinnostunut opiskelija voi saada yrittäjyysvalmentajan koululta. [NY Start Up](#) on verkko-oppimisympäristö yrittämisestä kiinnostuneille korkea-asteen opiskelijoille. Näissä hautomoissa yrittäjyyttä ei lähestytä varsinaisesti yhteiskunnallisen yrittäjyyden näkökulmasta, vaan pääpaino on yrittäjyyden perusteiden tutuksi tekemisessä yrittämisestä kiinnostuneille henkilöille.

Hyviä käytänteitä suomesta ja euroopasta

NYKYTILAN KOONTIA LAPISSA JA SUOMESSA

SYTYKE-hankkeen alkaessa Lapissa ei ole yhtä keskeistä toimijaa tai konkreettista fyysistä yrityshautomotilaa, joka tukisi yhteiskunnallisen yritysten perustamisessa. Esimerkiksi Lapin korkeakoulukonsernissa (LUC) tarjottavissa yrittäjyysopinnoissa yhteiskunnalliset yritykset käsitellään vain sivumennen osana vallitsevia yritysmuotoja ja malleja.

Lapin kauppakamarilla on ollut Innovaattori yrityshautomo vuonna 2007. Lapin Liiton rahoittaman hankkeen tavoitteena oli edistää mm. yrityshautomoja liikunta-matkailun osalta vuoden 2018 tiedon mukaan. Lapin ELY-keskus aloitti luonnonvara-yrittäjille yrityshautomotoimintaa vuonna 2014. Kemlin Digipoliksessa on tarjolla yrityshautomon tyyppistä tukea erityisesti teollisuus- ja kaivospalveluille, arktiseen osaamiseen tai puurakentamiseen.

Rovaniemen Kehitys Oy on pilotoinut luovien alojen hautomopalveluja, joiden puitteissa on sparrattu Lapin kasinojen ja pelipaikkojen toimintaa, myös muoti- ja lifestyle alan yrityksille on etsitty aasialaisia kontakteja. Lisäksi vuosina 2016-2017 Rovaniemen Kehitys Oy tarjosi yrityshautomotoimintaa, esimerkiksi pelialalla toimiville yhtiöille ([Game Brewery -hanke](#).)

Suuntana työ - Aim2Work -hankkeen (1.1.-31.12.2019) tavoitteena oli tarjota osuuskuntatoiminnan kautta maahanmuuttajille tai pitkäaikaistyöttömille vaihtoehtoisia työllistymisen tapoja, jotta työttömät saisivat ainakin lyhytaikaisen pääsyn lappilaisille työmarkkinoille.

Aim2Work-hanke pohjautuu päättyneeseen "Työllistymisen erilaiset vaihtoehdot - esiselvitys yhteiskunnallisen yrityksen toimintaedellytyksistä -WORK" -hankkeeseen (2015-2016). WORK-hankkeessa selvitettiin, millaisia edellytyksiä Rovaniemen alueella on käynnistää yhteiskunnallinen/sosiaalinen yritys osuuskuntamuotoisesti ja miten kunta voisi toimia erilaisten palvelujen hankkijana osuuskunnalta/yhteiskunnalliselta yritykseltä uuden hankintalain mukaisesti. Tuloksena syntyi pitkäaikaisyöttömien osuuskunta Sie&Mie Keskus Rovaniemelle. Osuuskunnan jäsenistä puolet on maahanmuuttajia ja puolet kantaväestöä. WORK-hanke lähti Arktiset Maahan-

muuttajat AMA ry:n tarpeesta maahanmuuttajien paremmalle työllistymiselle sekä Rovaniemen kaupungin tarpeelle löytää keinoja pitkäaikaistyöttömyyden katkaisuun. Suuntana työ - Aim2Work -hankkeen kohderyhmänä olivat maahanmuuttajat ja pitkäaikaistyöttömät.

WORK-hanke puolestaan pohjautuu KOVI-hankkeeseen (2014), jossa tavoitteena oli korkeakoulutettujen osuuskuntayrittäjyyden virittäminen.

Liikuntamatkailu arktisen alueen vetovoimaksi -hankkeessa yrityshautomotoiminnalla autettiin yrittäjiä oivaltamaan kehittämiskohteita liiketoiminnassaan. Yrittäjät kokivat asiantuntijakeskustelut hyödyllisiksi, koska ulkopuolinen erityisosaaja pystyy havaitsemaan yrityksen kehittämiskohteita eri tavalla kuin oman talon väki. (Matkailu- ja liikunta-alan yritysten sparraus uusien ideoiden apuna, 2018). Yrityshautomotoimintaa on harjoitettu Lapissa, mutta hautomot eivät välttämättä ole erikoistuneet yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen. Taulukossa 2. on esitetty yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liittyneitä hankkeita Lapissa vuosina 2014–2019.

Taulukko 2. Yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen ja osuuskuntiin liittyviä hankkeita Lapissa

Hanke	Tavoitteet	Aika	Kohdistuu	Hallinnoija	Tulokset
KOVI-hanke	Korkeakoulutettujen osuuskuntayrittäjyyden virittäminen	2014	Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alue	Lapin yliopisto	toimintamalleja valmentaa osuuskuntayrittäjyyteen, selvitettiin oppilaitos-osuuskuntia yrittäjyyden oppimisympäristönä.
WORK-työllistymisen erilaiset vaihtoehdot -hanke	Esiselvitys yhteiskunnallisen yrityksen toimintaedellytyksistä	2015–2016	Rovaniemen alue	Rovaniemen kaupunki	Osuuskunta Sie&Mie Keskus
Aim2Work-hanke	Motivoida pieniä ja keskisuuria yrityksiä tukemaan maahanmuuttajataustaisia ja muita pitkäaikais-työttömiä työmarkkinoille pääsyssä ja vahvistaa osuuskuntatoimintaa.	2019	Lapin alue	Lapin yliopisto/ Arktinen keskus	

SELVITYKSIÄ JA TUTKIMUKSIA YHTEISKUNNALLISESTA YRITTÄJYYDESTÄ

Työ- ja elinkeinoministeriön (2020) julkaisemassa tutkimuksessa yhteiskunnallisista yrityksistä Suomessa todetaan, että Suomessa on noin 1700 yhteiskunnallista yritystä. Selvityksessä käytetyt menetelmät ja lähestymistapa kuitenkin painottivat sotealaa. Eniten yhteiskunnallisia yrityksiä selvityksen mukaan oli Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa.

Lapissa kyseisiä yrityksiä oli selvityksen tekohetkellä 58 yritystä. Selvityksen mukaan yhteiskunnallisten yritysten toiminnan edellytyksiä tulee tukea liiketoimintamallin valmiuksien, tunnettavuuden, resurssoinnin ja osaamisen lisäämiseksi. Yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamallin tunnettavuus on heikkoa ja selvityksen mukaan esimerkiksi laki sosiaalisista yrityksistä ei ole vaikuttanut toivotulla tavalla eikä sosiaalisilla yrityksillä koeta olevan imagohyötyjä. Yhteiskunnallisten yritysten määrää Suomessa on erittäin vaikea arvioida, koska yhteistä määritelmää tai erityisiä tilastoja ei ole. Yhteiskunnallisen yrityksen -merkin ja sosiaalisten yritysten rekisterissä olevien organisaatioiden osalta on saatavilla jonkin verran tilastotietoa. Joitakin tietoja on saatavilla toimialoittain taloudellista toimintaa harjoittavista yhteisötalouden organisaatioista (osuuskunnat, yhdistykset ja säätiöt). (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.)

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden teemaa on selvitetty myös hankkeilla. Silta-valmennusyhdistys ry teki vuonna 2018 [selvityksen](#) sosiaalisesta yrittäjyydestä ja osatyökykyisten työllistämisestä valmisteluhankkeessa Ilona – Sosiaalinen yrittäjyysväylänä mielekkääseen työhön. (Salmi, Eeva Silta-valmennusyhdistys ry 2018.)

Lapin ammattikorkeakoulussa toteutettiin vuosina 2017-2021 SOCENT SPAs – hanke (Social Entrepreneurship in Sparsely Populated Areas, Interreg Europe, 2017-2021). Hankkeessa oli Lapin lisäksi mukana alueet Espanjasta, Slovakiasta ja Saksasta. Hankkeen alussa toteutettiin katsaus yhteiskunnallisen yrittäjyyden tilanteeseen jokaisella hankkeessa mukana olevalla alueella. Tästä syntyi Suomessa julkaisu [Study on the situation and the legal framework of social entrepreneurship in Lapland, Finland](#) (Harju-Myllyaho A., Kohllechner-Autto M., Nisula S.). Selvitys koottiin työpöytätyöskentelyn ja haastattelujen pohjalta, ja sillä luotiin pohjaa Lapin osalta hankkeen jatkolle kuvaamalla aiheen historiaa, lainsäädäntöä ja sen hetkistä tilannetta.

SOCENT SPAs-hankkeen edetessä julkaistiin myös [Good practice guide - strategies supporting social enterprises, and concrete examples of social innovation and social enterprises from sparsely populated european regions](#) (Kohllechner-Autto M., Nisula S., Skantz K. 2019), johon koottiin hankkeessa kerättyjä hyviä käytäntöjä myös muualta Euroopasta. Oppaaseen on koottu hyviä käytäntöjä ja käytännön esimerkkejä siitä, kuinka yhteiskunnalliset yritykset voivat hyödyttää aluekehitystä ja yhteisöjä.

Euroopan komission selvityksessä "[Small and Medium-sized Enterprises Executive Agencyn](#) (EASME)" (Euroopan komissio 2019 todettiin, että yhteiskunnallisesti

vastuullista ajattelua edistetään tukemalla yhteiskunnallisten ja voittoa tavoittelevien yritysten yhteistyötä ja innovaatioiden yhteiskehittämistä.

[A map of social enterprises and their eco-systems in Europe](#) eli Yhteiskunnallisen yrittäjyyden ekosysteemien Euroopan kartta kertoo, että yhteiskunnallisen yrittäjyyden tuntomerkit ovat vielä identifioimatta, Euroopan yhteiskunnallisen yrittäjyyden ekosysteemi on vielä rakenteilla ja toimiva vertaisverkosto puuttuu (A map of social enterprises and their eco-systems in Europe, 2015). Ekosysteemit ovat yhteiskunnallisten yritysten, sosiaalisen yrittäjyyden tutkimuksen, maakohtaisen julkishallinnon sekä voittoa tavoittelemattoman kolmannen sektorin toimijoiden välille muodostettavia keskinäisriippuvuuden verkostoja.

Ruotsissa osuustoimintaa edistää organisaatio nimeltään Coompanion, jolla on toimintaa ympäri ruotsia. Organisaatio tarjoaa maksutta neuvontaa ja prosessiapua osuuskunnan perustamiseen ja rahoitukseen liittyviin asioihin, sekä tarjoaa myös koulutusta erilaisiin yritystoiminnan arjessa vastaan tuleviin haasteisiin. Coompanion on ollut perustamassa toista olennaista yhteiskunnallisten yritysten tukiorganisaatiota nimeltään Mikrofonden, joka tarjoaa yksityistä riskirahoitusta yhteiskunnallisille yrityksille. Myös Mikrofonden toimii osuustoimintaperiaatteella. (Mikrofonden 2022.) Organisaation selkeä painopiste on yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämässä, ja kestävä kehityksen tavoitteiden edistämässä.

CSES, (Center för socialt entreprenörskap), Ruotsin yhteiskunnallisen yrittäjyyden keskus, on yksityinen voittoa tavoittelematon organisaatio. CSES määrittelee yhteiskunnallisen yrittäjyyden "yrittäjyydeksi, jonka ydintoiminnot tuottavat tuloja paitsi omistajille ja työntekijöille myös konkreettisella ja mieluiten mitattavalla tavalla hyödyttävät yksilöitä ja yhteiskuntaa paikallisesti, alueellisesti tai maailmanlaajuisesti." Yrkesdörren ja ÖppnaDörren ovat CSES-hankkeita tavoitteenaan nopeuttaa ulkomailla syntyneiden ruotsalaisten kotoutumista ja lisätä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymistä. (Ks. Center for Social Entrepreneurship in Sweden). Onnistunut kotoutuminen edellyttää aktiivista tukea. Tunne osallisuudesta ruotsalaiseen yhteiskuntaan ehkäisee syrjäytymistä ja joutumista pitkäaikaistyöttömyyden kierteeseen.

Skotlantilainen Firstport auttaa yhteiskunnallisia yrityksiä niiden alkuvaiheessa antaen vauhtia liikeideoiden muuntamiseksi käytännön yritystoiminnaksi. Firstport järjestää työpajoja ja jakaa start up -rahoitusta. (Firstport. Scotland's development agency for start-up social entrepreneurs & social enterprise). Yhteiskunnallisen yritystoiminnan kiihdyttämönä Firstport kokoaa työpajoihin kollegiaalista tukea kappavia uusia yrittäjiä ja auttaa heitä verkostoitumaan.

Social enterprise Scotland on rakennettu sateenkaariorganisaation kaltaiseksi tukipilariksi ja ääneksi Skotlannin yhteiskunnallisille yrityksille. Organisaatio keskittyy etenkin näkyvyyteen: Se tuo esiin ja viestii yhteiskunnallisen yrityksen mallista yleisölle, medialle sekä päättäjille, poliitikoille ja virkamiehille. Organisaatio pyrkii vaikuttamaan käytäntöihin, politiikkaan sekä nostamaan yhteiskunnallisen yrittämisen profilia.

Tanskalainen Specialisterne-säätiö on voittoa tavoittelematon säätiö, jonka tavoitteena on tuottaa mielekäs työpaikka miljoonalle neuropsykologisista oireyhtymistä kärsivälle henkilölle. Visio on työmarkkinoihin liittyvän ajattelutavan globaalin muutoksen seurauksena syntyvä sosiaalisen yrittäjyyden kasvu koko maailmassa. Säätiön pääkonttori sijaitsee Kööpenhaminassa. (Ks. Specialisterne Foundation). Specialisterne tarjoaa työhönvalmennuspalvelujen erityisosaamista.

Latvialaisen Social Innovation Centren (SIC) tavoitteena on perustaa sosiaalisen innovaatiotoiminnan verkosto edistämään yhteiskunnan kestävä kehitystä. Sosiaalinen innovaatiotoiminta tarjoaa välineitä tehokkaaseen ja positiiviseen yhteiskunnalliseen muutokseen ja ratkaisuja yhteiskunnan ongelmiin. Henkilöresurssien kehittäminen on avain muutokseen. Koulutus voi auttaa yksilöitä käyttämään tietojaan ja taitojaan, jotta he voivat tehokkaammin vastata sosiaalisiin haasteisiin. SIC tarjoaa epävirallisen oppimisympäristön heikommassa asemassa oleville yhteiskuntaryhmille. Avainasiantuntijat ovat erikoistuneet seuraaviin alueisiin: innovaatio, yhteiskunnan haasteet, nuoret, heikommassa asemassa olevat ryhmät, yhteiskunnallinen yrittäjyys. Kaikki hankkeet liittyvät sosiaaliseen innovaatioon, elämänlaadun parantamiseen yhteisössä ja uusien taitojen kehittämiseen. (Ks. Social Innovation Centre).

Latviassa toimii myös Social Entrepreneurship Assosiation of Latvia, joka on tärkein yhteiskunnallisen yrittäjyyden ekosysteemin rakentaja Latviassa. Organisaatio on perustettu vuonna 2015, ja sen kolme pääsuuntaa ovat olleet vaikuttaminen, jäsen työ yli 120 järjestön jäsenen kanssa, sekä tiedottaminen yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä. Toiminta on tietoisuuden levittämistä aiheesta yhteiskuntaan laajemmin.

Virolaisessa Social entrepreneurship support network in the Baltic Sea region -hankkeessa kehitetään yhteiskunnallisen yrittäjyyden verkostoitumista Itämeren alueella. Hanke saa tukea Erasmus -ohjelmasta. Support network on Pohjoismaiden ja Baltian ensimmäinen yhteinen oppimis- ja jakamisalusta. Sosiaalinen innovointi yhteisellä jakamisalustalla rohkaisee nuoria suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja tarjoaa tilaisuuden käyttää omaa luovuutta. Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti kasvun on tapahduttava painottamalla uusien työpaikkojen luomista ja köyhyyden vähentämistä. (Ks. [Social entrepreneurship support network in the Baltic Sea region](#)).

Saksalainen Social Impact näkee yhteiskunnallisen yrittäjyyden keskeiseksi tavoitteeksi ratkaista yhteiskunnalliset haasteet innovatiivisella tavalla. Se on tukenut jo yli kuutta sataa yhteiskunnallista start up -yritystä ratkaisten ilmastonmuutoksen, osallisuuden ja naisten vaikutusmahdollisuuksien pulmia. Painopiste ei ole voitossa, vaan vaikutuksessa. Social Impact auttaa yhteiskunnallisia yrittäjiä aloittamisprosessissa sekä heidän liiketoimintamalliensa laajentamisessa. Sosiaalisia innovaatioita edistetään työpajojen, valmennuksen, verkostoitumismahdollisuuksien ja taloudellisen tuen avulla.

Espanjalainen yhteiskunnallisen yrittäjyyden ohjelma (Spanish Social Entrepreneurship Immersion Program SEIP) on ohjelma, joka vauhdittaa El Hueco -toimijan kautta koordinoituna yhteiskunnallisia yrittäjiä. Se on tarkoitettu kaikille, joilla on äskettäin luotu idea tai yrityksille, joiden tavoitteena on ratkaista yhteiskunnallinen ja / tai ympäristöongelma. SEIP on suunnattu ihmisille, jotka haluavat kehittää liike-

toimintaansa ja edistää yhteiskunnallista yrittäjyyttä Espanjassa tai Latinalaisessa Amerikassa. (Spanish Social Entrepreneurship Immersion Program SEIP). El Huecolla on yli 25 vuoden kokemus kehitysyhteistyöstä. Lapin ammattikorkeakoulu ja Espanjan Soriassa sijaitseva El Huecon coworking-tila toteuttivat Laponias Conectadas -hankkeen, joka valittiin ekologisen siirtymäministeriön Emploaverde-ohjelmaan työllisyyden, yrittäjyyden ja ympäristön parantamiseksi. Sitä rahoitti Euroopan sosiaalirahasto (ESR) työllisyyden ja koulutuksen toimenpideohjelman 2014–2020 puitteissa. Työpaja Soriassa Presura-messujen yhteydessä ja matka Lappiin olivat Laponias Conectadas -hankkeen viimeiset kaksi tapahtumaa, nyt hanke on päättynyt. Äskettäin 11.5.2021 päättyi myös neljän vuoden pituinen SOCENT SPAs -hanke. (Ks. Cives Mundi).

Slovakialainen EPIC on voittoa tavoittelematon organisaatio, sen emo-organisaation pääkonttori sijaitsee Brisbanessa, Australiassa. EPIC haluaa vaikuttaa syrjäytyneiden ryhmien työllisyyteen ja sosiaaliseen osallisuuteen. EPIC valmistelee toimenpiteitä työllisyyden lisäämiseksi paikallistasolla, vahvistaa tietoisuutta vammaisten tarvitsemista erityyppisistä työpaikoista ja tarjoaa yksilöllisiä työvoimapalveluja heikossa työmarkkina-asemassa oleville ryhmille. (Ks. EPIC non-profit organization). Brisbanen EPIC:n toimistoilla tavataan vammaisia ja mielenterveyskuntoutujia ja kuunnellaan heidän toiveitaan työpaikasta. (Ks. EPIC South Brisbane Team). Yksilöllisesti räätälöidyt työvoimapalvelut ovat avainasemassa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi.

YHTEISKUNNALLISTEN YRITYSHAUTOMOIDEN MAHDOLLISUUKSIA JA HAASTEITA

Tietoa yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä kerättiin myös haastattelemalla kansallisia ja kansainvälisiä yhteiskunnallisia yrityshautomotoimijoita sekä yritysneuvoja että yrittäjiksi aikovia. Haastatteluilla selvitettiin yritysneuvojen ja muiden yrittäjyyteen ohjaavien tahojen sekä yrittäjien käsitystä yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä kuten sen nykytilasta, mahdollisuuksista, verkostoista ja kehittämistarpeista. Kehittämistarpeiden yhteydessä keskusteltiin erityisesti yhteiskunnallisen yrittäjyyden tukemisesta esimerkiksi yrityshautomotoiminnan avulla.

Ilmiönä yhteiskunnallinen yrittäjyys ja siihen liittyvä hautomotoiminta ovat Suomessa vielä uusia asioita. Vakiintuneita toimintamalleja meillä ei vielä ole, niitä on vasta alettu luomaan. Kansainvälisiä esimerkkejä on olemassa jonkin verran, mutta ulkomaillaakaan toimintaa ei ole vielä kaikissa maissa. Näin ollen haastattelut kuvaavat näkemyksiä, mahdollisuuksia ja haasteita hyvin tuoreesta asiasta, joka on Lappissa vasta jäsentymisvaiheessa.

Haastateltavat edustavat useita eri sidosryhmiä ja organisaatioita useasta eri maasta. He kertoivat haastatteluissa omia havaintojaan temasta ja sen ympäriltä. Haastattelut täydensivät muuta tiedonhankintaa käytännön tasolta ja valaisivat sitä, miten tema näyttäytyy eri sidosryhmille.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden suurimpana haasteena tunnettuus

Tietojen kerääminen aloitettiin haastattelemalla videoyhteydellä kymmentä eri asian tuntijaa. Haastatteluvastausten perusteella yhteiskunnallinen yrittäjyys ei ole kovin tunnettua. Asian heikko tunnettuus näyttäytyi ongelmana monella tasolla. Kun asia on tuntematon päättäjien tasolla, ei asiaa edistäviä julkisia ja poliittisia toimia ole. Kun yritysneuvonnassa ja rahoituksessa asiaa ei tunneta, asiasta tietoiset yhteiskunnallista yritystä suunnittelevat eivät saa tarvitsemaansa apua ja rahoitusta yrityksen perustamiseen. Jos asia ei ole esillä julkisessa keskustelussa, ideoita ja mielenkiintoa yritysten perustamiseksi ei synny, eivätkä yritysten palveluita ostavat yksityiset ihmiset tai organisaatiot tule tietoisiksi tällaisista vaihtoehdoista. Haastattelujen perusteella tietoisuuden kasvattaminen voi olla hidasta, mutta toisaalta haastateltavat tunnistivat tästä ajassa asioita, jotka saattavat helpottaa tunnettuuden lisäämistä. Eettisyys, vastuullisuus, kestävyys ja arvopohjaisuus ovat olleet esillä yritystoiminnassa ja kuluttajienkin käyttäytymisessä viime vuosina, ja samoin poliittisella tasolla näihin asioihin on myös kiinnitetty huomiota.

Yhteiskunnallinen yrittäjyys yhdistettiin eräissä haastatteluissa erityisesti osuuskuntiin, joissa osuuskunta on perustettu jonkin yhteiskunnallisen arvon ympärille. Haastatteluissa osattiin kertoa esimerkkejä osuuskuntien perustamisesta mm. kyläkaupan palveluiden jatkamiseksi kylälle, tai joustavamman työllistämisen keinona, kun pienillä palveluntuottajilla on erikoisosaamista, jolle voi olla kysyntää. Osuustoiminnasta on tarjolla ammattikorkeakoulussa myös opintoja, mutta opintojen yhteydessä on ilmennyt, että ajatus osuustoiminnasta voi olla opiskelijoille alussa vieras, ja vaikka toiminta herättää kiinnostusta teoriatasolla, toiminnan kokeilu käytännössä arveluttaa monia opiskelijoita.

Kaiken kaikkiaan haastatteluissa nousi esiin sekä yleisiä että yksityiskohtaisempia seikkoja, joista tietoa ja tiedon levittämistä tarvittaisiin lisää. Tiedon levittämisen pohjaksi tarvittaisiin selkeä yhteisesti jaettu määritelmä siitä, mitä yhteiskunnallinen yrittäjyys on. Eräs haastateltava nosti esiin sosiaalisia yrityksiä koskevan lain, josta sosiaaliselle yritykselle löytyy määritelmä, vaikka haastateltava totesi lain epäonnistuneen muutoin tarkoituksessaan. Määritelmä olisi kiistatta tärkeä, koska se koskee yrityksen liiketoimintamallia, ja yhteiskunnallisten yritysten tapauksessa vaikuttaa olennaisesti yrityksen talouteen voitonjaon periaatteiden takia. Näistä syistä neuvojien ja yritysrahoituksen kanssa työskentelevien tulisi erään haastateltavan mukaan tuntea asiaa.

Ulkomailla asiaa tunnetaan paremmin, koska asian parissa on työskennelty siellä pidempään. Ruotsissa asia tunnetaan jo päättäjien parissa, ja yhteiskunnallinen yrittäjyys on löytänyt tiensä jo alueellisiin strategioihin. Haastateltava kertoo aiheen olevan siellä yleinen puheenaihe kuntien kokouksissa, ja aihe tunnetaan siis poliittisella tasolla. Työtä sen eteen on tehty mm. projekteissa tuotettujen videoiden avulla ja vastikään on julkaistu myös kuntatoimijoille suunnattu opas yhteistyöstä yhteiskunnallisten yritysten kanssa. Tähänastinen työ on ollut varsin menestyksekkästä, vaikkakin

haastateltava muistuttaa, että kyseessä on työ, jota pitää tehdä aina uudelleen uusien päättäjien tullessa toimiinsa.

Sekä Skotlannissa että Latviassa toimivat yhteiskunnallista yrittäjyyttä edistävät organisaatiot tekevät alan eteen profiilin nostatustyötä. Social Enterprise Scotland -organisaation haastateltava arvioi yhteiskunnallisten yritysten tunnettuuden olleen kansan parissa hyvin matala vielä kymmenen vuotta sitten. Nykyisin käsite "social enterprise" ilmenee sanomalehdissä ja www-sivuilla useammin, nimenomaan yritysten toiminnasta kerrotaan useammin, ja toimintaa kuvaillaan oikein. Hyvin mielenkiintoinen havainto haastateltavalta oli se, että kun käsitettä ja asiaa ei aiemmin tunnettu hyvin, siitä ei medioissa aina kerrottu paikkansapitävästi. Profiilin nousemiseen on haastateltavan mukaan vaikuttanut sekä julkisten toimijoiden että yritysten itsensä tekemä työ näkyvyyden lisäämiseksi.

Latvialaisen Social Entrepreneurship Association of Latvia -organisaatio tekee yhteiskunnallista yrittäjyyttä tunnetuksi mm. erilaisilla tapahtumilla sekä toimimalla yhteistyössä eri sidosryhmien sekä esimerkiksi kuntien kanssa. Esiselvitystä varten haastateltu organisaation edustaja arvioi, että työllä on ollut positiivisia vaikutuksia. Aihe oli noussut monin paikoin osaksi vaaliohjelmia kunnissa, joiden kanssa asian parissa oli tehty töitä, ja monet poliitikot ovat maininneet teeman olevan heidän prioriteettejaan. Neljä vuotta aiemmin teemaa ei edes mainittu.

Saksalaisen Social Impact -organisaation edustaja arvioi niin ikään, että Saksassa aihe on tunnetumpi kuin Suomessa. Organisaatio on omassa toiminnassaan pyrkinyt tekemään teemaa laajemmin tunnetuksi esimerkiksi ns. "laboratorioiden" kautta. Tällä hetkellä heidän työnsä kohdistuu erityisesti poliittiselle tasolle, ja heillä on mm. projekteja ministeriöiden kanssa.

Jos kansainväliseksi megatrendiksi on vihreän siirtymän jälkeen nousemassa yhteiskunnallisten yritysten arvopohjaisuus, kuten Saksassa näyttää jo olevan käymässä, tarve asian tunnettuuden lisäämiselle olisi myös Suomessa. Haastatteluissa nousi esiin myös konkreettisia kohderyhmiä, joista yhteiskunnallisia yrityksiä voisi syntyä. Erään haastateltavan mukaan tekstiilialalla on halua parantaa eettisyyttä, ja kiertotalouden avulla alalla halutaan ratkoa ympäristöön liittyvää kuormitusta. Nuoria saattaisi myös kiinnostaa arvopohjainen yrittäjyys, mutta asiaa ei tunneta. Erään haastateltavan mukaan asia vaatisi Lapin alueella jonkin yrityksen suunnan näyttäjäksi, jonka kautta olisi mahdollista nähdä, mitä yhteiskunnallinen yrittäjyys on. Haastateltavan mukaan olisi tärkeää, että esimerkkejä olisi nähtävissä silloin, kun asia on yrittäjyyttä pohtivalle nuorelle ajankohtainen. Eräs haastateltava toteaa kestävien arvojen ovat nyt tärkeä teema, minkä takia asia on ajankohtainen. Lisäksi hän mainitsee nyt alkavan EU:n ohjelmakauden päälinjojen kannustavan asian eteenpäin viemiseen, ja kestävyuden olevan päivän sana.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämistarpeet liittyvät hyvin pitkälti tunnettuuteen. Suurelle yleisölle yhteiskunnallisen yrittäjyyden käsite on kokonaisuudessaan tuntematon. Mutta myös asiaa jo jonkin verran tuntevilla on tarvetta lisätiedolle yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallista ja ansaintalogiikasta, eli käytännön liiketoimintaan liittyvistä asioista. Asiaan liittyen pohdittava on myös, onko

julkisen sektorin ostajilla tietoa yhteiskunnallisista yrityksistä ja riittävää osaamista hankintojen kilpailuttamiseen? Osataanko laajoja hankintoja pilkkoa, jotta pienillä yhteiskunnallisilla yrityksillä olisi mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin? Pienet yhteiskunnalliset yritykset soveltuisivat ketterästi täydentämään kuntien omia palveluja.

Neuvontaa vai hautomoita?

Apua haastateltavien mukaan tarvitaan, kun yhteiskunnallista yritystä perustetaan. Mutta näkemyksiä ja esimerkkejä ilmeni moninaisia siitä, millainen apu ja neuvonta olisi käytännössä sopivinta. Eri kohderyhmien välillä nähtiin myös erilaisia tarpeita. Neuvonnan tarve oli tunnistettu myös Ruotsissa ja Skotlannissa, joissa molemmissa yhteiskunnallista yrittäjyyttä on kehitetty pidempään kuin meillä. Esimerkiksi SY-KE-hankkeessa tehdyssä selvityksessä hautomot nostettiin esiin toivottavana asiana Lapissa, ja yksi haastateltava ehdotti, että ELY voisi järjestää pilotin, jolla asia käynnistettäisiin. Millä tavalla asiaa tullaankaan edistämään, tarjoavat haastateltavien kommentit toisaalta pilkahduksia haasteista mitä voi tulla vastaan asiaa kehitettäessä, sekä tämän hetkisen tilanteen ja aiempien toimien haasteita.

Hautomotoimintaa vastaan puhuvat aiemmat kokemukset ja kokeilut hautomoiden perustamisesta Lappiin. Haastateltu asiantuntija kuvaili rovaniemeläisten yrittäjien ja yrittäjäksi aikovien kiinnostusta hautomotoimintaan laimeaksi mm. luoville aloille suunniteltujen hautomomallien selvityksen perusteella. Vastikkeelliseen toimintaan, jolla olisi saatu toimitilat ja palvelupaketti, ei ole aiemmin ilmennyt halukkuutta. Asiantuntija toteaa, että uusista lähestymistavoista kiinnostuneet yritykset voivat olla aluksi hyvin verkostoituneita, mutta yritystoiminnan käynnistyessä ja työmäärän lisääntyessä verkostot kapenevat, ja toimintaan tulee nopeasti bisnesmäisyyttä, jolloin kiinnostus yhteiseen kehittämiseen vähenee.

Toisaalta eräs haastateltava arvioi, että osalla tämän hetken opiskelijoista voi olla tarve hakeutua tulevaisuudessa yrityshautomotoiminnan piiriin. Hänen mukaansa juuri hautomotoiminnasta voisi saada tarvittavaa sparrausta, neuvontaa ja rohkaisua. Haastateltava pohti, onko varsinaisesti yhteiskunnallisen yritysten hautomo tarpeen, vai olisiko ratkaisu mielummin sellainen, että yhteiskunnallisen yrittäjyyden osaamista ja ymmärrystä olisi siellä, missä ylipäänsä tarjotaan tukea yrityskehittämiseen. Tämä voisi toteutua esimerkiksi siten, että hautomo olisi kaikenlaisille yrityksille, mutta hautomossa olisi yksi henkilö, joka on erityisesti keskittynyt näihin kysymyksiin. Haastateltava lisää, että yritysneuvojen osaamista tulee kehittää, mutta myös opiskelijoille pitää aihetta tehdä tutuksi, jotta he osaavat yritystä perustaessaan aiheesta kysyä.

Osuustoimintaan osallistuville yritysneuvonnan kerrottiin näyttäytyvän kaukaisena. Yhteiskunnallisen yrittäjyyden erityiset aihealueet ja teemat ovat kovin vieraita osuustoiminnassa työskentelyä suunnitteleville. Kohderyhmät, joille työelämään kiinnittymisessä on haasteita, saattavat kokea yrittäjyyden niin haastavaksi, ettei se tule vaihtoehtona edes mieleen, ja heidät tulisi ohjata neuvojan puheille työvoimatoimiston kautta.

Näkemyks, että yhteiskunnallinen yrittäjyys pitäisi kohottaa tavanomaisen yritysneuvonnan yhdeksi osa-alueeksi, esiintyi haastatteluissa hieman eri tavoin sanoitettuna eri henkilöillä. Liiketoimintaosaaminen, voitonjako ja mittaaminen koettiin erityistä tietämystä vaativana asiana sekä kotimaisten että ulkomaisten asiantuntijoiden kommentoissa. Tavanomainen yritysneuvonta ei erään haastateltavan mukaan ymmärrä tarpeeksi hyvin voitonjaon periaatetta, jossa vähintään puolet ylijäämästä sijoitetaan yrityksen mission toteuttamiseen. Tähän liittyy haastateltavan mukaan myös mission todentamisen ongelma: kuinka voidaan todentaa, tunnistaa, mitata, määritellä ja raportoida yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tätä kysymystä ei kohdata tavanomaisessa yritystoiminnassa. Koska yhteiskunnallinen yritys voi olla yritysmuodoltaan mikä vain, tuo sekin oman haasteensa näiden asioiden pohdintaan.

Myös Ruotsissa on edelleen tarve neuvonnan kehittämiseksi yhteiskunnallisille yrityksille, ja syyt ovat saman suuntaisia, kuin suomalaisten haastateltavien tunnistamat tarpeet. Ruotsissa tilanne on haastateltavan mukaan se, että perinteisistä tukiorganisaatioista ei ole saatavilla tarvittavaa tukea, koska ne ovat perustettu tavanomaisten yritysten tueksi. Halua auttaa yhteiskunnallisia yrityksiä on, mutta tarvittavaa tietämystä erityispiirteistä ei vielä ole, ja perinteisiä ratkaisuja pyritään taivuttamaan yhteiskunnallisten yritysten tapauksiin, mikä haastateltavan mukaan on suuri virhe.

Skotlannissa tilanne on parempi, ja yrittäjille on paikoin tarjolla hyvin neuvoja ja tukea. Skotlannissa toimii Firstport-niminen organisaatio, jonka tehtävänä on tukea nimenomaan yhteiskunnallisten yritysten perustamista, sekä Just Enterprise -ohjelma, joka eri puolilla Skotlantia niin ikään edistää yhteiskunnallisten yritysten kehittämistä. Haastateltavan mukaan aloittavalla yrityksellä voi olla jopa vaikeuksia valita, mikä taho tarjoaa parhainta tukea juuri hänen yrityksensä kehittämiseen. Yhteiskunnalliset yritykset käyttävät haastateltavan mukaan joskus myös perinteistä yritysneuvontaa, ja joissakin kaupungeissa perinteisen neuvonnan piirissä on myös yhteiskunnallisten yritysten asiantuntijoita. Ongelmaksi haastateltava kokee kuitenkin sen, että yritysneuvonta ei nosta esille yhteiskunnallista yrittäjyyttä vaihtoehtona, vaan aloite tulee aina käytännössä yrittäjältä itseltään. Toisin sanoen vaihtoehtoa ei osata ehdottaa, vaan yrittäjyyttä suunnittelevan täytyy tunnistaa se itse mahdollisuudeksi. Skotlannissa on juuri käynnistynyt yritysneuvojille suunnattu koulutusohjelma, jonka tarkoituksena on tarjota neuvoille lisää tietoa ei pelkästään yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vaan myös ylipäänsä vaikuttavuudesta yritystoiminnassa sekä sosiaalisesta että ympäristönäkökulmasta.

Latviassa tilanne on hieman erilainen Suomeen nähden lainsäädännön takia. Lisäksi ainakin edellisen EU-rahoituskauden aikana Latviassa on ollut hautomotoimintaa, jonka jatko ei ollut vielä haastatteluhetkellä varmistunut. Haastateltava näki hautomot erittäin hyödyllisinä tämän tyyppisille yrityksille juuri liiketoiminnan erityispiirteiden takia. Haastateltava näkisi erityisen hyödylliseksi yhdistelmän hautomoa, sekä ohjelmaa, joka parantaa erityisesti vaikutusten mittaamiseen liittyvää osaamista.

Erilaisia toimijoita, erilaisia verkostoja

Haastateltavina oli monin eri tavoin yhteiskunnallisen yrittäjyyden tai yrittäjyyden teemaan kytkeytyviä toimijoita, ja he toivat esille verkostoitumista hyvin monesta näkökulmasta. Yrittäjien verkostot ja verkostoitumistarpeet näyttäytyivät erilaisina kuin esimerkiksi säätiötoimijoiden tai aluekehittäjien tarpeet. Yrittäjien verkostoitumistarpeet näyttäytyivät myös moninaisina: yrittäjälle saattavat olla hyödyllisiä yhteiskunnallisten yrittäjien verkostot, omaan toimialaan liittyvät verkostot, tai vai jommatkummat. Kaikkiaan yhteiskunnallisen yrittäjyyden teeman näkökulmasta verkostot nähtiin tarpeelliseksi, ja kokonaiskuva on, että teemaan tarvitaan todella monitasoisia verkostoja. Skotlannissa ja Saksassa, joissa asia on pitemmälle kehittyntä, ei tehty jyrkkiä eroja sen suhteen, tuleeko yhteiskunnallisen yrityksen verkostoitua samankaltaisten vai valtavirran yritysten kanssa, vaan tarkoituksenmukaisuus ratkaisi. Puutteitakin nykyisistä verkostoista löytyi, ja haastateltavat tunnustivat myös, että varsinkaan opiskelijoille verkostoitumisen käsite ei välttämättä ole selvä.

Haastattelijan edustaman organisaation tavoitteista riippui, millaisia verkostoja hän mainitsi. Kun tähdättiin työllistymiseen tai yrittäjyyteen suuntaamiseen, painotettiin julkiset toimijat, sekä muut työllistymiseen tähtäävät toimijat ja yrittäjäjärjestöt. Teeman parissa valtakunnallisella tasolla toimiva kehittäjä nosti esiin suomalaisen työn liiton sekä Arvoliiiton, FinSERN tutkimustoiminnan verkostona sekä Vates-säätiö, joka on asiantuntijaorganisaatio tavoitteenaan vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen. Osa aikanaan toimineista verkostoista on myös lopettanut jo toimintansa.

Julkisella sektorilla työskentelevä haastateltava mainitsi omiksi tärkeimmiksi verkostokseen Seutukunnalliset yrityspalveluverkostot (SYP-verkostot) sekä kunnallisen yritysneuvonnan. SYP-verkosto jakautuu alueellisiin alaverkostoihin, jolloin verkostossa on hyvä ymmärrys toimintaympäristöstä. Haastateltava kuvailee omaan verkostoonsa kuuluvan kattavasti sitoutuneita asiantuntijoita ympäri Lappia.

Yhteiskunnallisten yritysten vertaisverkostojen haaste on se, että ne ovat tyypillisesti suurten toimijoiden verkostoja. Valtakunnallisen kehittäjän mukaan Arvo-liiton ja Suomalaisen työn liiton Yhteiskunnallinen yrittäjä -merkin saaneista yrityksistä suurin osa on pitkään toiminnassa olleita ja vakavaraisia yrityksiä, jolloin pienemmät yritykset jäävät katveeseen, eivätkä välttämättä pysty liittymään maksullisiin verkostoihin. Haastateltava kertoo, että aiemmin pienempien yhteiskunnallisten yritysten tukena toimi yhdistys, joka on kuitenkin lopettanut toimintansa vuosia sitten. Pienosuustoimintaa tukee nykyiselläänkin Pellervo.

Ruotsissa toiminta on alueidenkin tasoilla järjestäytyneempää, ja Örebron alueella tärkein verkosto julkisten toimijoiden ja kansalaisyhteiskunnan välillä on alueelle perustettu sosiaalisten innovaatioiden kumppanuusverkosto (Partnerskapet för sociala innovationer). Haastateltu julkisen sektorin kehittäjä kertoo, että hänelle kansallisella tasolla tärkeä verkosto on kuntia ja alueita edustava SALAR (Swedish Association of Local Authorities and Regions, ruotsiksi Sveriges Kommuner och Regioner, lyhyemmin SKR). Samalle asiantuntijalle tärkeitä verkostoja ovat myös

Euroopan tasolla kansainvälinen REVES-organisaatio (Réseau Européen des Villes & de l'Économie Sociale, englanniksi European Network of Cities & Regions for the Social Economy), joka yhdistää asiantuntijoita ja toimijoita eri maista. Lisäksi EU:n älykkään erikoistumisen ohjelmaan kuuluva Social Economy -kumppanuusverkosto on tärkeä, johon myös Lappi kuuluu. Hankkeiden myötä syntyy myös verkostoja, jotka voivat olla hyödyllisiä hankkeen jälkeenkin. Useat Euroopan eri alueet ovat mukana useissa eri verkostoissa.

Sama asiantuntija korostaa oman näkökulmansa olevan julkisen tahon edustajan näkökulma asiaan, ja yhteiskunnallisilla yrittäjillä on omia verkostojaan, kuten erityisesti osuustoimintaan keskittynyt Coompanion, joihin he eivät välttämättä halua sekoittaa yrittäjien lisäksi muita. Asiantuntija toteaa, että joskus on hyvä asia pitää verkostojen fokus tiukasti kohderyhmän asiassa, ja välttää eri toimijoiden intressien sekoittamista keskenään. Verkostojen yhteistyötäkin kuitenkin tarvitaan, kun kehitetään yhteistyötä. Näin on tehty esimerkiksi julkisten hankintojen mahdollisuuksista keskusteltaessa.

Skotlannissa toimii useita kansallisen tason organisaatioita, ja lisäksi joillakin alueilla on erityisesti yhteiskunnallisten yrittäjien verkostoja valtaviirran yritysverkostojen lisäksi. Monet yhteiskunnalliset yritykset kuuluvat pienyrityksien liittoon (Federation for Small Businesses), ja lisäksi Skotlannin kauppakamari ja sen paikalliset kauppakamarit ovat verkostoitumisen paikkoja osalle yrittäjistä. Asiantuntija ei tee tarkkaa jakoa valtaviirran ja yhteiskunnallisten yritysten verkostoitumisen välillä, vaan toteaa verkostoihin kuulumisen riippuvan paljolti siitä, millä alalla yritys toimii, ja mitkä verkostot näin ollen ovat yritykselle tärkeitä. Alakohtaiset verkostot tunnistettiin olennaisiksi myös suomalaisten haastateltavien kommentteissa.

Saksassa haastateltava edustaa yritystä, joka edistää yhteiskunnallista yrittäjyyttä, ja heille toimijoiden ja verkostojen välinen tiedonvaihto on merkittävää. He ovat olleet ekosysteemin ytimessä ja siksi kytkeytyneet moniin toimijoihin. He ovat olleet verkostoitumistapahtumissa sekä osallistujina että järjestäjinä, ja tärkeää on, että tapahtumiin osallistuu niin ekosysteemissä toimivia kuin sen ulkopuolisiakin tahoja, mikä on yhteneväinen ajatus skotlantilaisen ja suomalaisten haastateltujen kommenttien kanssa.

Suomalaiset haastateltavat tunnistavat tarpeen samalla periaatteella toimivien yrittäjien verkostoille, mutta haastatteluissa ilmeni myös epätietoisuutta, onko sellaisia verkostoja olemassa. Haastatellulle säätiötoimijalle muut Lapin säätiöt sekä omaan alaan, eli työelämäosallisuutta vahvistavaan toimintaan, liittyvä yhdistys muodostivat tärkeät verkostot. Kollegiaalinen tuki on tärkeää.

Vaikka verkostoja on monenlaisia ja monitasoisia, silti puutoksia verkostoissa vielä on. Oppilaitoksia kaivattiin tiiviimpään yhteistyöhön, ja myös sosiaalinen media nähtiin eräänlaisena verkostona, koska keskustelua käydään siellä eri kanavissa. Erityiseksi puutteeksi mainittiin yksityisten rahoittajien verkostot.

Oppilaitosta edustava haastateltava kertoo, että verkostoitumisen käsite voi olla osalle opiskelijoista ja jopa alumneista epäselvä. Hän kuvailee asiaa konkreettisesti kertomalla, ettei itse ole vielä koskaan ollut missään cocktail-kutsuilla verkostoitu-

massa. Asiaa koitetaan selventää opiskelijoiden kanssa tekemällä näkyväksi olemassa olevaa verkostoa, eli käytännössä keitä tuntee. Haastateltava toteaa, että Lapin ammattikorkeakoulun tulisi pystyä tarjoamaan opiskelijoille laajemmin verkostoja tulevaisuutta varten.

Kansallisen tason kehittäjä aiheen parista kertoo haastattelussa näkemyksensä, että koko yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liittyvä neuvonta pitäisi järjestää verkostomaisesti mutta keskitetysti Suomessa. Tämän lisäksi tarvittaisiin tietouden kohottamista tavanomaisissa yritysneuvontapalveluissa.

Nuorten asenteita yrittäjyyteen haastateltavien näkökulmasta

Nuorien joukossa on tulevaisuuden yrittäjiä, ja oppilaitoksissa onkin tyypillisesti tästä syystä ollut erilaisia yrittäjyyttä esille tuovia toimia ja hankkeita. Suhtautuminen yrittäjyyteen vaihtelee luonnollisesti yksilökohtaisesti, toisille nuorille yrittäjyys näyttäätyy mörkönä, ja toisille mörkö on vakituinen palkkatyö. Nuoret ovat joka tapauksessa ryhmä, jonka asenteita ylipäänsä yrittäjyyteen halutaan seurata, ja toisaalta heidän asenteisiinsa halutaan vaikuttaa.

Yrityskehittämisen parissa työskentelevä haastateltava kertoo kohtaavansa työssään luonnollisesti lähinnä yrittäjyydestä kiinnostuneita nuoria, ja hän toteaa nykyään nuorille olevan tärkeää arvot, sekä mahdollisuus toteuttaa itseään työssään. Työltä halutaan hänen mukaansa merkityksellisyyttä, yrittäjyyden tarkoitus voi olla muukin kuin pelkästään yrittäjän elannon turvaaminen, ja tässä hän näkee yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle mahdollisuuksia.

Yhteiskunnallinen yrittäjyys näyttäätyy oppilaitostoimijankin näkökulmasta arvopohjaisena toimintana, joka istuu hyvin nuoremman sukupolven ajatusmaailmaan. Nuorille suunnatussa tietoudessa yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä on vielä aukkoja. Haastateltava toivoo kaikille yrittäjyyttä käsitteleville opettajille käytännönläheistä ja helposti saatavissa olevaa oppimateriaalia yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä. Hän huomauttaa, että kaikille pakollisia yrittäjyyden osioita opettavat muutkin, kuin yrittäjyyteen erikoistuneet opettajat.

Eräs haastateltava on kohdannut puolestaan työssään nuoria, joille yrittäjyys ei näytty pelkästään positiivisena asiana, vaan yrittäjyydestä on saattanut muodostua käsitys aamusta iltaan pakertamisesta. Asiantuntija toteaa nykyisin olevan yhä tavallisempaa, että tulo koostuu useista erilaisista osista, kuten osa-aikatyöstä, kevytyrittäjyydestä ja jostakin tuesta. Asiantuntija pohtii, onko oppilaitosten viestimä kuva yrittäjyydestä ajantasainen, tai pitäisikö yrittäjyydestä puhua nuorille jollakin toisella sanalla. Hänen mukaansa joissakin tapauksissa yrittäjyyden kokeileminen on nykyään joskus jopa riskittömämpää kuin palkkatyö. Hän kertoo nuorille tarkoitettuun kesätyöseteliin kehitetyn mahdollisuutta hyödyntää se myös kesäyrittäjyyteen, ja tähän liittyisi myös päivän mittainen valmennus yrittäjyydestä.

Korkeakouluopiskelijoiden asenne yrittäjyyttä kohtaan vaihtelee. Osuustoiminnasta on ollut tarjolla opintoja, joissa on ollut myös käytännön tekemisen osa, mutta käytännön toimintaan mukaan lähteminen on ollut vastahakoista. Osuustoiminta saattoi olla vierasta myös esimerkiksi luovien alojen opiskelijoille, vaikka alalla osuustoimin-

ta on yleistymässä. Lapin ammattikorkeakouluun on pohdittu opiskelijoille osuuskunnan perustamista oman liikeideansa testaamisen paikaksi. Osuuskunta olisi pysyvää toimintaa, ja sen toimitusjohtaja olisi ammattikorkeakoulun opettaja. Tätä suunniteltaessa on tarkasteltu Seinäjoen ammattikorkeakoulun oppilaitososuuskuntaa.

Haastatteluja tehtäessä työn alla on ollut valtakunnan yhteiskunnallisten yritysten strategia, jolta kansallisen tason asiantuntija toivoi konkreettisista vastauksista. Hän näki ammattikorkeakouluilla vahvan roolin yhteiskunnallisten yritysten aseman etenemisenä Suomessa. Koordinoitua verkostoyhteistyötä tarvitaan haastateltavan mukaan myös, jossa ammattikorkeakoulut haluttiin nähdä osana, vaikka yhteiskunnallinen yrittäjyys ilmiönä olisikin pieni vielä pitkään. Asiantuntija toivoi tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen yhteistä verkostoa yrityshautomotoiminnan kehittämiseksi.

ASiantuntijan näkökulmia yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä

SYTYKE-hanke järjesti kaksi webinaaria, joista ensimmäisen aiheena oli 'Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen' ja toisen aiheena oli 'Nostetta yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle'. Ensimmäisessä webinaarissa tuotiin esille näkökulmia ja esimerkkejä kansallisesta näkökulmasta ja toisessa kansainvälisestä näkökulmasta.

Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen

Huhtikuun webinaarissa kuultiin puheenvuorot Impact Startup kiihdyttämöpäällikkö Katja Anoschkinilta ARVO ry:stä, toimitusjohtaja Sami Karhulta Osuustoimintakeskus Pellervosta, Suomen maajohtaja Amanda Sundellilta Ashoka Nordicista, liiketoimintajohtaja Heidi Alariestolta Nonna Group Oy:stä ja liiketoiminnan asiantuntija Niina Karviselta Oulun yliopiston innovaatiokeskuksesta. Alusten jälkeen pidettiin paneelikeskustelu.

Anoschkin valotti alustuksessaan yhteiskunnallisen yrityksen käsitettä. Yhteiskunnallisen yrityksen liiketoiminnan tarkoituksena on edistää yhteiskunnallisia päämääriä ja se käyttää voittojaan ensisijaisesti yhteiskunnallisten päämäärien edistämiseksi. "Liiketoimintamalli on vain väline yhteiskunnallisen päämäärän saavuttamiseksi."

Karhu totesi alustuksessaan, että yhteiskunnallisen yrittäjyyden lähtökohdat kumpuavat valtioneuvoston yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiasta – yhteiskunnallinen yrittäjyys on liiketoimintamalli eikä yritysmuoto. "Osuuskunta on yhteiskunnallisen yrittämisen perusmuoto – sosiaalitaloudellinen innovaatio 1800-luvulta."

Ashokan alustuksessa tuotiin esille yhteiskunnallisia yrityksiä muutoksentehtävänä. Ashoka Nordic on esimerkiksi yhteiskunnallisten yritysten maailmanlaajuinen verkosto, joka tukee mm. nuorten muutoksen tekijöiden hankkeita. "Ashoka rakentaa alustoja, joilla yrittäjät voivat kohdata ja inspiroida toisiaan, sillä yhteiskunnallisen yrittäjän identiteetin tunnistaminen on nuorille tärkeää."

Alariesto kertoi alustuksessaan Nonna Group Oy:stä ja yrityksen yhteiskunnallisista tavoitteista. Yritys oli perutamisvaiheessa webinaarin pitohetkellä. Yrityksen keskiössä on elämänkaariajattelu sekä ekologisuus ja vastuullisuus.

Karvinen puolestaan toi esille yrittäjyyskasvatusta yhteiskunnallisen yrittäjyyden ajurina. "Sosiaalinen, kulttuurinen ja ympäristöllinen arvopohja määrittävät yhteiskunnallista yrittäjyyttä

Paneelikeskustelu

Paneelissa keskusteltiin mm. yhteiskunnallisen yrittäjyyden mahdollisuuksista, verkostoista ja kehittämistarpeista. Paneelissa ehdotettiin, että yrittäjyyskasvatuksessa tulisi kaikilla kouluasteilla huomioida yhteiskunnallinen yrittäjyys. Tämän myötä yhteiskunnallinen yrittäjyys olisi käsitteenä tuttu myös tulevaisuuden yrittäjille. Esiin nostettiin myös se, että on kuunneltava nuoria, mitkä ovat heidän arvonsa ja miten he haluavat omaa yrittäjyyttään lähteä tekemään. Nuorilla työelämään liittyviin päätöksiin vaikuttaa myös muut arvot kuin palkka.

Karvisen mukaan käsite pitää sanallistaa ja määritellä niin, että se olisi kaikille sama asia. "Yleinen luulo on, että yhteiskunnallinen yritys ei voi tuottaa voittoa. Kuinka me muutamme tällaista käsitystä? Myös ympäröivä tuki, hautomot, kiihdyttämöt ja yrittäjyyskasvatus ovat tärkeässä roolissa. Yrittäjyys sinänsä on aina samanaista, mutta yhteiskunnallisen yrittäjyyden idean pitäisi olla yrittäjille ymmärrettävissä." Anoschkin kertoo kohdanneensa virheellisiä käsityksiä osakeyhtiölaista yrittäjyysopinnoissa. Opettajilla on saattanut olla käsitys, että osakeyhtiö ei voi tuottaa yhteiskunnallista hyvää, vaan voitto täytyy jakaa osakkaiden kesken. Kuitenkaan osakeyhtiölaki ei estä määrittelemästä yrityksen tehtäväksi yhteiskunnallisen päämäärän toteuttamista.

Alariesto nosti esiin sen, että yritysmuoto on työkalu. "Pitää olla oikeanlainen työkalu: toiminimi, kevytyrittäjä tai yhteiskunnallinen yrittäjä. Tämä päätös oikeasta työkalusta pitää osata tehdä siinä vaiheessa, kun ei ole liiketoimintaa." Yhteiskunnallinen yrittäminen on yrittämistä siinä missä muukin. Yhteiskunnallinen yrittäjyys ei siis estä, etteikö se voisi olla kannattavaa liiketoimintaa. Pääasia on, että kun tehdään hyvää ja voitosta suurin osa menee hyväntekeväisyyteen tai eteenpäin kehittämiseen niin yhteiskunnallisen yrittäjyyden kriteerit täyttyvät.

Anoschkinin mukaan yhteiskunnallisen yrityksen johtamiseen ja hallintoon liittyvät erityispiirteet pitää tunnistaa koulutuksessa. "Yhteiskunnallinen yritys ei ole yritysmuoto vaan liiketoimintamalli." Talouslukujen ja asiakastytyväisyyden lisäksi pitää osata seurata yrityksen muuta tuloksellisuutta kuten vaikuttavuutta eli päästäänkö siihen yhteiskunnalliseen päämäärään, mitä ollaan tavoittelemassa. Anoschkin lisää, että yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen laatimiseen tai muiden juridisten asioiden hoitamiseen aloittelevat yhteiskunnalliset yrittäjät tarvitsisivat neuvontaa.

Karhu toteaa myös, että yhteiskunnallisessa yrittäjyydessä ollaan palkkatyö- ja yrittäjyyskäsitteiden välissä, usein vielä vahvan valtion ja markkinoiden välissä. "Kauppätieteen maisteriksi voi vielä nykyään päästä ilman, että käy yhtään osuustoiminnan

kurssia, vaikka Suomi on maailman osuustoiminnallisimman maa. Koko ketjun on muutettava, myös hallinnossa. Yhteiskunnallisessa yrittäjyydessä kilpailuetu syntyy kuitenkin hiukan eri lailla kuin muilla, koska missio vaikuttaa strategiaan ja operatiiviseen toimintaan."

Paneelissa mm. Anoschkinin puheenvuorossa nousi esille, että yhteiskunnallinen yrittäjyys voi harmillisesti olla väliinputoaja. "Ikävä kyllä ei tunnusteta sitä, että se liiketoiminta mitä ne tekevät, ei ole yleishyödyllistä ja silloin sen pitäisi olla samalla tavalla yritystukien piirissä kuin mikä tahansa muukin yritystoiminta." Karvinen totesi myös, että rahoituspäätöksiä tekeville pitää painottaa, että yhteiskunnallinen yrittäjyys on kuin mitä tahansa yrittäjyyttä eli kannattavaa liiketoimintaa. Karhu peräänkuulutti myös poliittisen tahdon kasvattamista asian tiimoilta. "Kun yhteiskunnallinen ilmapiiri on oikea, se heijastuu monella tapaa eri toimijoihin. Kun tietoisuus kasvaa, niin se heijastuu mediaan, virkamiehistöön, poliitikkoihin, erilaisiin kehittämisorganisaatioihin, yritysneuvontaan, itse omistajiin, operatiiviseen johtoon ja rahoittajiin. Olemme sitten vasta kypsässä vaiheessa, kun idea on läpäissyt yhteiskunnan, eikä jouduta joka kerta erikseen selittämään, että tällainen kummajainen on olemassa."

Sundell nosti esiin myös sen, että miten tärkeätä on tunnustaa, minkälaisia ongelmia yhteiskunnalliset yrittäjät ovat ratkaisemassa ja minkälaiset toimintamallit heitä palvelevat kaikista parhaiten. Yritykset tarvitsevat kohdistettua neuvontaa, mentoimintaa, koulutusta ja perustukemista, eritoten yrityksen alkuvaiheessa.

Anoschkin kertoi, että Suomessa tehdään julkisia hankintoja 35 miljardilla. Osatyökykyisiä työllistävien yhteiskunnallisten yritysten työllistämisehto eli työllistävyys on otettava huomioon hankinnoissa. Karhu lisää, että yhteiskunnallisen yrittäjyyden idea pitää tehdä tutuksi päättäjille. Poliittisen tahdon kasvaminen tämän asian ympärillä on merkittävä ilmiö.

Nostetta yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle

Marraskuun webinaarissa kuultiin puheenvuorot Skotlannin ekosysteemimallista (Duncan Thorp, Social Enterprise Scotland), Ruotsin Örebron toimintamallista (Anders Bro) sekä Saksasta mm. Hautomotoimintaa järjestävästä organisaatiosta (Florian Birk, Social Impact). Lisäksi tilaisuudessa käytiin paneelikeskustelu suomeksi.

Skotlanti

Skotlannissa on pitkälle kehittynyt ekosysteemi ja tukijärjestelmät yhteiskunnalliselle yritystoiminnalle. Yhteiskunnallisia yrityksiä on viimeisimmän laskelman mukaan yli 6000, ja ne työllistävät yli 88 000 henkilöä. Taloudellinen vaikutus näillä yrityksillä on 2,3 miljardia puntaa vuositasolla. Pitkät perinteet näkyvät kehittyneen ekosysteemin lisäksi yritysten iässä: yhteiskunnallisten yritysten keskimääräinen ikä tällä hetkellä Skotlannissa on noin 21 vuotta. Aihe on tuettu Skotlannissa strategiatasolla. Strategia on laadittu sidosryhmien kanssa yhteistyössä, eli aluehallinnon lisäksi laadinnassa on ollut mukana yhteiskunnallisia yrittäjiä, sekä muun muassa yrityskehittäjiä. Toimintaan on myös julkista rahoitusta. Yhteiskunnallisille yrityksille on myös

paikallista tukea ja tiedon jakamista. Skotlannissa on myös käynnistynyt vastikaan Buy Social Scotland -verkkokauppa, josta voi ostaa yhteiskunnallisten yritysten tuotteita. Yhteiskunnallisille yrityksille on tukea julkisiin hankintoihin osallistumisesta, ja yksityisen sektorin toimijoille kannustusta tehdä kauppaa yhteiskunnallisten yritysten kanssa. Paikoin on olemassa yritysten verkostoja ja lisäksi on neuvontaa yrityksen perustamiseen, rahoittamiseen, markkinointiin. Toimintaa on yrittäjille ja sellaisiksi haluaville, sekä on olemassa rakenteita, jotka yhdistävät päättäjiä ja yrittäjiä toisiinsa. Skotlannista on saanut alkunsa myös vuosittainen Social Enterprise World Forum -tapahtuma. Se on vuosittainen tapahtuma, jossa eri maissa tämän aiheen parissa työskentelevät jakavat kokemuksiaan ja kuulumisiaan yhteiskunnallisen yrittämisen aiheesta.

Ruotsi

Ruotsissa Örebron alueella on myös tehty pitkään töitä aiheen parissa. Ruotsi on Suomalaisesta näkökulmasta erityisen kiinnostava siksi, että Suomi ja Ruotsi ovat jossain määrin saman kaltaisia yhteiskuntina. Örebron alueella yhteiskunnallisia yrityksiä on noin 30. Anders Bron mukaan yhtä pitkälle kehittyntä aihetta tukevaa politiikkaa alueella ei ole kuin Skotlannissa. Yhteiskunnalliset yritykset työllistävät alueella n. 4-10 henkilöä/yritys. Örebron ekosysteemi on pienimuotoisempi kuin Skotlannissa.

Aiheella erityistä on kuitenkin [kumppanuusverkosto](#), joka järjestää säännöllisesti webinaareja, seminaareja ja isompia kokoontumisia yhteiskunnallisten haasteiden tiimoilta. Verkostoon kuuluu noin 40 erilaista organisaatiota, kuten kuntia, kolmannen sektorin toimijoita, maakunta ja oppilaitoksia. Toimintaa koordinoi Örebron lääni. Tämä verkosto toimii foorumin keskustelulle yhteiskunnallisista yrityksistä ja sosiaalisista innovaatioista.

Örebron aluekehitysstrategia sisältää yhteiskunnallisen yrittäjyyden ja sosiaalisesti kestävä talouden, ja lisäksi olemassa ovat alueelliset toimintasuunnitelmat sosiaalisesti kestävälle taloudelle ja kolmannelle sektorille. Örebro antaa taloudellista tukea Coompanionille, joka on osuuskuntien kattojärjestö. Coompanion on saanut alueelta erityiseksi tehtäväkseen järjestää verkostoitumistapahtumia yhteiskunnallisille yrityksille, ja tällä hetkellä Coompanion tuottaa sivustoa, jolla esiteltäisiin alueen yhteiskunnallisia yrityksiä. Lisäksi Coompanionin tehtävänä on luoda alueelle malli, jolla voidaan mitata toiminnan yhteiskunnallista arvoa.

Siitä huolimatta, että aiheen kehittyminen on alueella hyvässä vaiheessa, on Örebrossa tunnistettu myös haasteita yhteiskunnallisen yrittäjyyden teemaan liittyen. Suuren yleisön parissa yhteiskunnallinen yrittäjyys ei ole aiheena vielä kovin tunnettu. Myös valtion tasolla yhteiskunnallisen yrittäjyyden kaikkia mahdollisuuksia ei täysin ole ymmärretty. Ruotsissa on käytettyjen käsitteiden tunnettuuden kanssa samankaltainen tilanne kuin Suomessa. Suomessa sosiaalinen ja yhteiskunnallinen yritys eivät ole synonyymejä, vaikka niitä joskus käytetään sellaisina. Sosiaalinen yritys on laissa määritelty liiketoimintamalli, jonka keskeisenä tavoitteena on vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistäminen. Ruotsissa tämän tyyppinen yhteiskunnallisen

yrittäjien malli on ollut yleisin. Yhteiskunnallinen yritys on käsitteenä sosiaalista yritystä laajempi, eikä yhteiskunnallisen yrityksen tavoitteena tarvitse välttämättä olla työllistäminen, vaan yhteiskunnallinen ongelma, jota pyritään ratkomaan, voi olla jokin muukin. Toisin sanoen sosiaalinen yritys on yksi yhteiskunnallisen yrityksen alakategoria. Englannin kielessä on näille kahdelle asialle vain yksi termi, social entrepreneurship, ja näiden erottamiseksi toisistaan työelämään integroivia yrityksiä kutsutaan nimityksellä WISE, "Work Integration Social Enterprise". Ruotsissa on olemassa tukioorganisaatioita nimenomaan sosiaalisille yrityksille, eli WISE-tyyppisille yrityksille, ja haasteena on, että näiden tukioorganisaatioiden on vaikea hyväksyä laajempaa EU-tasollakin käytettävää yhteiskunnallisen yrityksen merkitystä, jota käytetään kansallisissa strategioissa.

Saksa

Saksan Social Impact -organisaatio on ollut olemassa jo 25 vuotta. Esityksessään Birk ei tarkemmin kertonut organisaation yritysmuotoa, mutta tässä yhteydessä on hyödyllistä mainita lukijoille, että kyseessä on vapaasti suomennettuna yleishyödyllinen osakeyhtiö, jollaista meillä Suomessa ei suoranaisesti tunneta ([gGmbH](#)). Toimintaa säätelee osakeyhtiölaki, ja yhtiömuodolla yritetään yhdistää hyväntekeväisyyden ja yritystoiminnan hyötyjä. Mikä tahansa osakeyhtiö ei voi kutsua itseään yleishyödylliseksi, vaan yhtiömuotoa koskee tietyt ehdot.

Birk kertoi Social Impactin toiminnan käynnistyneen tukemaan itsensä työllistämässä yrittäjyyden kautta ihmisiä, joilla oli vaikeuksia päästä työmarkkinoille. Alussa kohderyhmään kuului paljon nuoria ihmisiä, mutta ajan kuluessa myös maahanmuuttajataustaisia. Nykyisellään organisaatio tukee myös muunlaisten sosiaalisten innovaatioiden kehittämisessä. Alussa toiminta keskittyi kaupunkeihin, mutta on sittemmin laajentunut myös harvaanasutuille alueille, koska Social Impactissa nähtiin, että organisaation osaamisella pystyttäisiin auttamaan myös näiden alueiden haasteissa. Syrjäseuduille on mm. koulutettu ihmisiä toteuttamaan erilaisia kehittämisprojekteja omilla alueillaan, ja organisaatio on ollut mukana Euroopan tasolla hankkeissa, joilla pyritään edistämään yhteiskunnallista yrittäjyyttä harvaanasutuilla alueilla.

Social Impactilla on nykyisin toimintaa 9 paikkakunnalla "laboratorioiden" ja yhteisten työtilojen muodossa. Laboratorioissa toteutetaan valmennusta, jaksot kestävät 9 kuukautta, ja ne ovat osallistujille maksuttomia. Toimintaa rahoittavat mm. säätiöt ja valtio. Rahoittajatahoilla on myös asiantuntijoita, joiden kanssa Social Impact tekee yhteistyötä esimerkiksi siten, että aloittavat yritykset saavat mentorointi- ja sparrausapua rahoittajaorganisaatioiden asiantuntijoilta. Toiminta on usein alkuvaiheen yritysten valmennusta esihautomotyypisessä sekä paikan päällä että etäyhteyksin. Valmennuksessa keskitytään kohderyhmän tunnistamiseen, yritysideoita ja arvolupauksen kehittämiseen toteutuskelpoiseksi prototyyppiksi ja siitä toimivaksi liiketoimintamalliksi. Heillä on myös verkko-oppimismallista, joka käsittelee yhteiskunnallisen yrityksen aloittamista, sekä verkkotyökaluja yritysideoita kehittämisen tueksi. Lisäksi Social Impact järjestää työpajoja ja verkostoitumistilaisuuksia, joilla

pyritään edistämään ekosysteemien syntymistä alueelle aiheen ympärille. Toiminta on laajentunut myös systeemiselle tasolle, jossa pyritään viemään tietoa aiheesta päättäjien suuntaan.

Uutena projektina Social Impact on kehittämässä sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskusta vastauksena Euroopan komission kehoitukseen perustaa osaamiskeskuksia kaikkiiin Euroopan maihin. Tämä nähdään mahdollisuutena tuoda asiaa paremmin esiin myös päättäjille. Social Impact on myös osa Eurooppalaista sosiaalisten innovaatioiden allianssia, johon kuuluu Saksan lisäksi myös Tanska, Viro, Puola ja Iso-Britannia. Yhteenliittymässä kehitetään teemaa eteenpäin ja vaihdetaan kokemuksia. Tutkimustyö ei ole Social Impactin ydintoimintaa, mutta organisaatio on mielellään mukana tuomassa omaa panostaan aiheen tutkimukseen. Organisaatio on kuitenkin osana SOCENT SPAs -projektia tehnyt Brandenburgin alueelta yhteiskunnallisten yritysten tilanteen kartoituksen, minkä mukaan yrityksiä alueella on 147.

Brandenburgin alue itsessään tunnistaa ja tukee aihetta, ja poliittisella tasolla aihe nykyisin tiedostetaan jollain tasolla, mutta suuri yleisölle aihe ei ole tuttu. Yritysvalmentajien ja kauppakamarien piirissä aloittavien yhteiskunnallisten yritysten erityisiin tiedontarpeisiin ei vielä osata välttämättä vastata, ja Social Impact pyrkiikin saamaan tietoa yhteiskunnallisen yrittäjyyden erityispiirteistä myös yrityskehityksen parissa työskenteleville tahoille.

Paneelikeskustelu

Paneelikeskustelussa läsnä olivat Tuija Oivo (TEM), Satu Huikuri (ELY), Pirjo Lehtola (Eduro) ja Marko Palmgren (Lapin AMK). Keskustelijat pitivät innostavina alustuksien esimerkkejä ekosysteemeistä. Kansainvälisiä esimerkkejä ei nähty suoraan sovellettaviksi Suomen oloihin, mutta sekä Huikuri että Palmgren näkivät niistä mahdolliseksi poimia elementtejä meillekin. Palmgren näki harvaanasutuilla alueilla esimerkiksi työllisyyden parantamisessa ekosysteemiajattelun sopivaksi. Oivon mukaan Ruotsi on hyvä lähde esimerkeille aiheesta, koska yhteiskuntina olemme melko samanlaisia. Skotlannin pitkät perinteet ovat antaneet alueelle melkoisen etumatkan ja esimerkkiaseman yhteiskunnallisen yrittäjyyden ekosysteemiajattelussa.

Kysymykseen yhteiskunnallisen yrittäjyyden tukemisen keinoista vastattiin toivotamalla tervetulleeksi kansallisen tason kehitys asian suhteen. Oivo totesi ajan olevan nyt otollinen systemaattisemman lähestymistavan rakentamiseen, ja asialle on myös poliittinen tuki. On voitu luoda kansallinen strategia asialle, ja käytännössä on voitu jo käynnistää Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskusten toimintaa. Oivo totesi, että olemme perinteisesti hyviä rakentamaan mutta huonoja levittämään ja juurruttamaan. Hän hahmotteli kansallista toimintatapaa siten, että osaamiskeskus on ikään kuin dynamo, jolla on tietotaitoa toimia verkostomaisesti ja vaikuttaa aiheen tunnettuuteen ja osaamiseen aiheesta. Tämän lisäksi haussa on iso ESR-hanke, jonka tarkoitus on olla levityskone, jolla tietoa ja toimintaa saadaan leviämään ja juurtumaan. Huikuri totesi ajan olevan kypsä, koska työmarkkinat monimuotoistuvat, eriarvoistuvat ja polarisoituvat. Sekä työttömiä että työvoiman tarvetta on paljon, ja työmarkkinoiden ulkopuolella on ammattitaitoisia ihmisiä, joille kokoaikainen työ ei ole

mahdollista. Sopiva hetki on myös Palmgrenin mielestä, sillä EU oli tilaisuuden aikoihin julkaisemassa omaa toimintasuunnitelmaansa sosiaalisesti kestävästä talouden edistämiseksi. Tätä kirjoitettaessa suunnitelma on jo julkaistu. Tämä toimintasuunnitelma ennakoii Palmgrenin mukaan myös sitä, että EU-tasolta on odotettavissa rahoitusmahdollisuuksia, verkostoitumismahdollisuuksia ja muutakin tukeaa asian edistämiseksi alueilla.

Aiheen tunnettuus Suomen tasolla koettiin vaihtelevaksi. Oivo kuvaili perustilannetta kiusalliseksi, sillä tällä hetkellä tarkkaa kuvaa yhteiskunnallisten yritysten määrästä, saati vaikuttavuudesta ei ole kenelläkään. Harri Kostilaisen tekemän selvityksen mukaan (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020) yrityksiä olisi 1700, mutta joidenkin asiantuntijoiden arvioiden mukaan määrä voi olla kaksinkertainenkin. Oivo toteaa myös, että toisaalta Euroopassa on samankaltainen tilanne tiedonkeruun suhteen. Yksi osaamiskeskuksen tehtävä onkin systematisoida datan keruuta, jotta tiedettäisiin tarkemmin yritysten määriä, toimialoja ja vaikuttavuutta, ja voitaisiin esittää arvioiden sijaan tarkkaa tietoa.

Huikuri ja Oivo molemmat totesivat tietoa puuttuvan tarpeellisilta tahoilta, kuten yritysneuvojilta. Huikuri toteaa, että sinänsä yhteiskunnallista vaikuttavuutta tavoittelevia yrityksiä voidaan neuvontapalveluissa palvella, mutta yritysasiantuntijat tarvitsevat erityistä tietoa yhteiskunnallisten yritysten tapauksessa, jota tällä hetkellä neuvonnassa ei ole. Osaamiskeskuksen palveluista ja verkostosta on tähän toivottavasti tulevaisuudessa apua. Lehtola kertoi, että hänen perustaessaan itse yhteiskunnallista yritystä osuuskuntana tietoa ja neuvontaa oli vaikea löytää rajoitetun voitonjaon takia. Tietoa Oivon mukaan puuttuu myös rahoittajilta, kansalta ja oppilaitoksiltakin, ja terminologia on mahdotonta. Oivon mukaan ns. sosiaalisia yrityksiä on rekisterissä enää parikymmentä, ja laki on vielä voimassa. Hän toteaa, että tuoreessa strategiassa on lähennytty eurooppalaista laajempaa käsitettä työhön integroimisen sijaan. Huikuri tunnisti myös omassa työssään aiheen huonon tunnettuuden sekä käsitteiden epäselvyyden ja sekoittumisen. Sekaisin eivät mene vain sosiaalinen ja yhteiskunnallinen yritys, vaan myös muut vastuullisuuteen ja kestävyteen liittyvät termit. Huikurin mukaan kuitenkin käytännön toimiin päästäessä myös käsitteiden välinen epäselvyys luultavasti hälvenisi.

Sekä Oivo että Huikuri pohtivat suomalaisen työn liiton hallinnoiman yhteiskunnallisen yrityksen merkin merkitystä ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden brändäämistä. Merkin saaneita yrityksiä on noin 260, mikä on melko vähän rinnastettuna arvioihin yritysten määrästä. Huikuri toteaa tämän kertovan, ettei merkki ole kovin tunnettu. Lisäksi hän huomauttaa, että tutkimalla yritysten kuvauksia ei aina ole kovin selvää, miksi jokin yritys on merkin saanut. Palmgren kommentoi, että maksullisen merkin hankinta täytyy olla yrityksen näkökulmasta kannattavaa, ja jos merkkiä ei tunneta, sen hakeminen ei tuo yrityksille lisäarvoa. Lehtola toteaa, että merkkiä tulisi markkinoida voimakkaammin. Palmgren toteaa kuitenkin aiheen olevan sellainen, joka istuu kulutusikäytymisen kehityssuuntaan, jossa kuluttajatkin tekevät ostopäätöksiä huomioiden myös eettisyyteen ja kestävyteen liittyviä näkökohtia.

Panelisteilta kysyttiin myös näkemystä yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen merkityksestä erityisesti Lapin näkökulmasta. Oivo kertoi tavoitteena olevan, että kaikkiin taustaselvityksissä todettuihin pulmiin saataisiin ratkaisuja systematisemman tukirakenteen avulla. Hänen mukaansa tätä teemaa pitää saada pikkuhiljaa levitettyä olemassa olevaan järjestelmään, jotta ymmärretään liiketoimintamalli kannattavaksi. Tavoitteissa oleva iso ESR-hanke olisi tässä skaalaamisen apuna. Oivo näki myös tarvetta laajemmalle ajattelulle, johon yhteiskunnallisen yrittäjyyden yhteydessä samaan aikaan mietittäisiin myös rinnakkaisina teemoina kiertotaloutta ja ilmastokysymyksiä. Palmgren valotti Lapin tilannetta kertomalla Lappi-sopimukseen sisältyvän tavoitteen sosiaalisesti kestävä talouden mallin rakentamisesta Lappiin. Näkökulma on laaja, kestävyiden haaste on ajankohtainen, ja tarvitsee tämän tyyppisiä uusia liiketoiminnallisia avauksia. Kehittäminen lähtee täällä liikkeelle hankkeistamalla, ja aiheeseen otetaan mielellään vastaan kaikki kansallinen tuki ja verkostot, mitä on olemassa. Palmgrenin mukaan hyvien käytäntöjen vaihtaminen on asiassa tarpeen. Huikuri toivoo osaamiskeskukselta yritysasiantuntijoille tietoa ja taitoa, ja näkee verkostomaisessa toimintatavassa toimintatavassa tälle tukea.

Paneelissa nousi useassa yhteydessä esiin myös julkisten hankintojen merkitys yhteiskunnallisen yrittäjyyden yhteydessä. Kunnat tekevät hankintoja n. 30 miljardilla eurolla vuosittain, joten näillä hankinnoilla on suuri merkitys sosiaalisen kestävyiden näkökulmasta. Huikuri toivoi osaamiskeskukselta koottua tietoa myös hankintakriteeristöjen aiheeseen ja siihen, mitkä ovat vaikuttavia kriteereitä, miten niitä on testattu ja mistä niistä saa tietoa.

Paneelin lopussa panelisteilta pyydettiin vielä lyhyet loppukommentit, ja sekä Palmgren ja Lehtola toivoivat aitoa verkostoyhteistyötä asian edistämiseen. Lehtola erityisesti toivoi työhön mukaan palveluntuottajia, joilla on käytännön kokemusta haasteista, joihin esimerkiksi heikossa työmarkkinaasemassa olevien työllistämässä törmätään. Huikuri näki uuden rahoitusohjelman sallivana ja monimuotoisena ohjelmana, ja aika on oikea asian kehittämiseksi varsinkin kansallisen tason kehitysskaskelien huomioon ottaen.

Työpajasarja: yhteiskunnallinen yrityshautomo lappiin?

Yhteiskunnallista yrittäjyyttä ja yhteiskunnallista yrityshautomotoimintaa on pohdittu kevään ja kesän 2021 aikana useissa työpajoissa. Kolmiosainen työpajasarja oli tarkoitettu hankkeen sidosryhmille, yritysneuvojille ja businessorganisaatioille, joiden tuloksia käsitellään ensin. Työpajat toteutettiin etäyhteyden avulla. Nuorille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville järjestettiin yhteensä neljä työpajaa live-toteutuksina Rovaniemellä ja Kemissä, kummassakin kaksi työpajaa. Nuorten työpajojen tuloksia käsitellään 'Nuorten työpajat' osiossa.

INNOVAATIOTYÖPAJA YRITYSHAUTOMOIDEN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSISTA 18.5.2021

Työpaja jaettiin kolmeen teemaan, joissa käsiteltiin muun muassa seuraavia aiheita 1) Mistä potentiaaliset asiakkaat tavoittaa? Mitä yhteiskunnallisessa yrityshautomossa tehdään? Millaisia palveluja se tarjoaa asiakkailleen? 2) Mitä ovat yhteiskunnallisen yrityksen erityispiirteet? Miten nämä erityispiirteet tulisi huomioida hautomotoiminnassa? Millaista neuvontaa yhteiskunnalliset yritykset tarvitsevat? 3) Mistä voimme päätellä, että hautomo toimii hyvin ja oikein?

Työpajan alustajana toimi liiketoiminnan asiantuntija, palvelumuotoilija, valmentaja ja yrittäjä Niina Karvinen.

Työpajan tuloksia:

Teema 1.

Mistä potentiaaliset asiakkaat tavoittaa? Mitä yhteiskunnallisessa yrityshautomossa tehdään? Millaisia palveluja se tarjoaa asiakkailleen?

Yhteiskunnallisen yrityshautomon tehtävä on hahmottaa kuntakenttää ja yrittäjäkenttää tavoitellen potentiaalisia asiakkaita. Yrityshautomo konsultoi ja sparraa yhteiskunnalliseksi yrittäjäksi aikovia. Se järjestää tapahtumia ja auttaa verkostoitumaan. Osuuskuntien rahoitus saattaa olla hankalaa, mutta yrityshautomo etsii rahoitus-

vaihtoehtoja. Yrityshautomon on mukana tekemässä yhteiskunnallisen yrittäjyyden hankehakemuksia ja rahoitussuunnitelmia. Yrityshautomosta saa neuvoja, miten kannattaa rekrytoida ja yhdistää osakkaiden ja yhteistyökumppaneiden tietotaitoa. On mahdollista, että yksittäinen yrittäjä huomaakin olevansa yhteiskunnallinen yrittäjä, kun hän kuulee ensimmäisen kerran näistä käsitteistä ja määritelmistä.

Teema 2.

Mitä ovat yhteiskunnallisen yrityksen erityispiirteet? Miten nämä erityispiirteet tulisi huomioida hautomotoiminnassa? Millaista neuvontaa yhteiskunnalliset yritykset tarvitsevat?

Yhteiskunnallisen yrityshautomon tehtävänä on varmistaa, että yhteiskunnallinen yritys sitoutuu määrättyihin arvotavoitteisiin. Auditoinnein seurataan, että yritys myös jatkossa täyttää sitoumuksensa.

Yhteiskunnallisen yrittäjän on pohdittava, mikä on yhteiskunnallista hyvää, ja ryhdytäänkö myymään arvoilla. Lisäksi on ratkaistava, miten asetetaan kilpailevia yrityksiä vastaan, etenkin tilanteissa, joissa kilpailijoiden toiminta ei ole läpinäkyvää ja avointa niin kuin yhteiskunnallinen yrittäjyys on.

Pienet yhteiskunnalliset yritykset haluavat olla mukana yhteiskunnan peruspalvelujen laadunhallinnan kehittämisessä, mutta niiden on vaikea menestyä hintasodassa, jonka usein voittaa määräävässä markkina-asemassa olevan suuri palveluntuottaja. On ratkaistava, miten yhteiskunnallisen yrittäjyyden roolia markkinoilla selkeytetäisiin. Yhteiskunnallisten yrityshautomoiden tärkeäksi tehtäväksi voidaan ajatella pienten yhteiskunnallisten yritysten puolustaminen.

Teema 3.

Mistä voimme päätellä, että hautomo toimii hyvin ja oikein?

Hautomotoiminta on tuloksellista, jos sen kautta perustetut yritykset toimivat pidemmän aikaa ja ovat kannattavia vielä esimerkiksi viiden vuoden päästä. Hautomotoiminnassa on tärkeää tunnistaa liikeideat, jotka saattaisivat suistaa aloittavan yrittäjän velkakierteeseen eli hautomon työntekijät osaavat tunnistaa yksilölliset tarpeet ja kartoittaa asiakkailleen muita vaihtoehtoja. Jos henkilö ei edisty, niin ohjataan toisen tahon luo, joka sopii paremmin henkilön profiliin. Yrityshautomon osoittaa yhteiskunnallista vastuunkantoa varoittaessaan perustamasta yrityksiä liian epävarmalle pohjalle.

Hautomon on aktiivinen yhteisö, jossa on hyvä ilmapiiri. Hautomo tukee eri vaiheissa olevia yrittäjiä etsien laadukkaita yhteistyökumppaneita yrityksille. Hautomon työntekijät ovat verkostoituneita ja tuntevat sidosryhmiä, joiden kautta voi ohjata nopeasti eteenpäin. Hautomoissa neuvotaan aikataulutusta ja resurssien käyttämistä oikein.

TOIMINTATYÖPAJA YRITYSHAUTOMOIDEN PERUSTAMISEKSI 8.6.2021

Työpajan alusti Katja Anoschkin Arvoliitosta. Arvoliitossa on pilotoitu yhteiskunnallisille yrityksille omaa kiihdyttämöohjelmaa, joka on yhteispohjoismainen ja tulee Tanskasta. Kiihdyttämötoiminta voidaan ymmärtää kokonaisvaltaisena liiketoimintaosaamisen neuvontapalveluna, jolla on usein vahva yhdennäköisyys perinteisiin liikkeenjohdon konsultointipalveluihin, jotka ovat kiihdyttämön tapauksissa hienosäädetyt erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten tarpeisiin. Joskus hautomoiden sisällä on kiihdyttämöohjelmia, joissa tehdään valmentajan kanssa kehittämistyötä hyvin intensiivisesti: työskennellään niin, että yritys saisi mahdollisimman paljon apuja siihen vaiheeseen, missä olisi tarkoitus kasvaa.

Yrityshautomotoiminta on luonteeltaan liiketoiminnan tukiprosessi, joka auttaa yrityksen perustamisen alkuvaiheessa. Yrityshautomo tarjoaa ohjausta johtamiseen, tukee, konsultoi ja neuvoo perusliiketoiminnassa. Yrityskiihdyttämön toiminnan kesto on muutamia kuukausia, yrityshautomon muutamia vuosia.

Euroopan sosiaalirahastossa on painopisteenä sosiaalisten innovaatioiden edistämiseen liittyvää rahoitusta, mistä yhteiskunnalliset yritykset samalla tavalla kuin minkä tahansa yrityksen liiketoimintamalli voivat saada rahoitusta. Siellä on painopisteenä nuorten työllistymiseen liittyvät tai muut erilaisiin sosiaalisiin innovaatioihin ja aluekehitykseen liittyvät teemat. Yhteiskunnallisten yritysten rahoitus on haaste. Suoraa rahoitusta on haastavaa saada, kun kyse on kuitenkin liiketoiminnan edistämisestä eikä yleishyödyllisen tekemisen edistämisestä.

Työpajakeskusteluissa todettiin, että hautomo voi olla synergiaapaja useamman toimijan yhteisen yrityksen perustamiseksi. Yhteisellä yrityksellä voi olla lähtökohteisesti paremmat toimintaedellytykset kuin yhden toimijan varassa olevalla yrityksellä. Hautomoiden ja oppilaitosten yhteistyö mahdollistaa verkon kautta kouluttautumisen. Etäpalvelujen tarjoaminen on tehokasta, sillä hautomoissa rakennetaan digitaalisia yhteisöjä ja yhteistyöverkostoja.

Kun ohjataan voimakkaasti yrittäjyyteen, olisi oltava valppaana, ettei yritys ole vaarassa mennä heti konkurssiin. Onko pakko suunnata suoraan yrittäjyyteen? Hautomon pitää selvittää, kantaako liikeidea oikeasti.

STEA, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, rahoittaa yhteiskunnallista yrittäjyyttä. Yrityshautomoissa pitäisi pystyä kääntämään suunta kasvukeskuksista harvaan asutuille seuduille, sinne missä ihmiset haluavat asua. Hautomolla voisi olla osakkuus yritykseen, silloin hautomo saisi osuuskuntamallin kautta rahoitusta toiminnalleen niistä yrityksistä, jotka ovat menestyneet. Hyvän tekeminen ja hyvä draivi matkassa ovat valtti ja lisäarvo hankehakemuksen tekemisessä.

Elinvoimaisuudestaan huolta pitävä kunta ottaa huomioon nykytrendien mukaisesti yhä enenevän laadun ja vastuullisuuden vaatimuksen päätöksenteossaan. Havahtuminen oman toiminnan arvopohjaisuuden arviointiin näkyy kuntien ja yritysten narratiiveissa niiden hiilijalanjäljistä. Vihreä siirtymä ja ekologiset arvot ovat monille kuluttajille tärkeitä, siksi yritysten on hyödyllistä mainostaa näitä arvoja. Joskus

on sattunut ylilyöntejäkin ja on puhuttu yritysten viherpesusta. Yhteiskunnallisten yritysten arvopohjaisuus on samalla tavalla imagoa kohentava tekijä. Miten varmistetaan, että 51 % yhteiskunnallisen yrityksen voitosta todella käytetään yhteiskunnalliseen hyvään? Jos lainsäädäntö jää hataraksi, niin on vaarana, että jotkut yritykset lähtevät mainostamaan arvopohjaisuudellaan, mutta voitot kuitenkin kierrätetään mutkan kautta omistajille.

Matkustamiseen liittyvät ympäristövaikutukset saattavat olla joillekin Lapin lomasta haaveileville syy jättää tulematta Lappiin. Vakavarainen matkailualan yhteiskunnallinen yritys voi mainostaa itseään paikallisena hyväntekijänä houkutellen eettisyydellään asiakkaiksi etelän kaupunkilaisia. Käytännön markkinointityössä yhteiskunnallisen yrityksen nettisivuille kirjataan yrityksen vaalimat eettiset arvot ja chatissa käydään potentiaalisten asiakkaiden kanssa keskustelua yrityksen arvomaailmasta.

OSAAMISTYÖPAJA YRITYSHAUTOMOIDEN TOIMINTAAN 26.8.2021

Kolmannen työpajan alustajana toimi Kemin kaupungin elinvoimajohtaja Mervi Nikander. Työpajassa pohdittiin yrityshautomotoiminnan toteuttajaa, rahoitusta ja paikkaa. Mahdollisen yrityshautomon operatiivisen toiminnan toteuttajaksi/omistajaksi nousi esille mm. osuuskunta, kunnat, oppilaitokset ja rahoittaja (kuva 1)

Kuva 1. Mahdollisia yrityshautomon toiminnan toteuttajia

Toiminnan rahoitus herätti paljon keskustelua. Monikanavainen ja yhteistyöverkostomainen rahoitus sai eniten kannatusta. Myös maakunta tai valtakunnallinen taso

ja toisaalta myös itse käyttäjät nähtiin rahoittajien roolissa. Osallistujilta kysyttäessä yrityshautomon fyysisen paikan tarpeesta yli puolet oli sitä mieltä, että seiniä ei tarvita eli se voisi olla myös virtuaalinen tai se voisi liikkua paikasta toiseen.

Seuraava askel yrityshautomon perustamiseksi osallistujien mielestä oli mm. työryhmän perustaminen ja maakunnalta saatava aloitus rahoitus sekä yhteistyökumppanuuksien muodostaminen ja toimintasuunnitelman rakentaminen ja työhön sitouttaminen (kuva 2.)

NUORTEN AJATUKSIA YRITTÄJYYDESTÄ

Taustaa ja perustietoa vastaajista

Hankesuunnitelman mukaisesti nuorille suunnatut työpajat toteutettiin Kemin Meriva sr:n (Meriva 2022) ja Rovaniemen Eduro sr:n (Eduro 2022) asiakkaille sekä Diakonissalaitoksen VAMOS -hankkeen (VAMOS 2022) nuorille Rovaniemellä. Meriva ja Eduro järjestävät työttömille ja muille heikossa työmarkkina-asemassa oleville erilaisia valmennuspalveluita. VAMOS hankkeessa tuetaan 16–29-vuotiaita nuoria kohti koulu- ja työelämää vapaaehtoisuuden pohjalta. Toteutettujen työpajojen tavoitteena oli selvittää nuorten tarpeet ja toiveet, vaikuttavat tekijät yrityksen perustamiseen sekä hahmottaa kohderyhmän käsityksiä yrittäjyydestä.

Työpajoja järjestettiin Kemissä ja Rovaniemellä yhteensä neljä ajalla 26.5. - 5.10. 2021. Osallistuvien nuorten määrä työpajoissa vaihteli 4–10 nuoren välillä. Osallistujia oli yhteensä yli 20 henkilöä ja tehtyyn kyselylomakkeeseen saatiin vastaukset 22 henkilöltä. Työpajoihin osallistui nuorten ja tutkijan lisäksi työpajojen ohjaajia, jotta keskusteluista saataisiin mahdollisimman luontevia ja ettei nuorille tulisi tunnetta ns. "tentattavana olosta". Tämä menettelytapa osoittautui pääsääntöisesti toimivaksi.

Työryhmän perustaminen ja maakunnalta aloitus rahoitus.
Edustus valita kriittisesti.

työryhmä

avaintoimijoiden (kumppaneiden) rekrytoiminen ja yhteisen toimintasuunnitelman tekeminen

Yhteistyökumppanuuksien muodostaminen Toimintojen määrittely ja aktiivisuuteen sitouttaminen Johtoryhmän valinta Työryhmien valinta --
>Rahoituksen, viestinnän jne suunnittelu

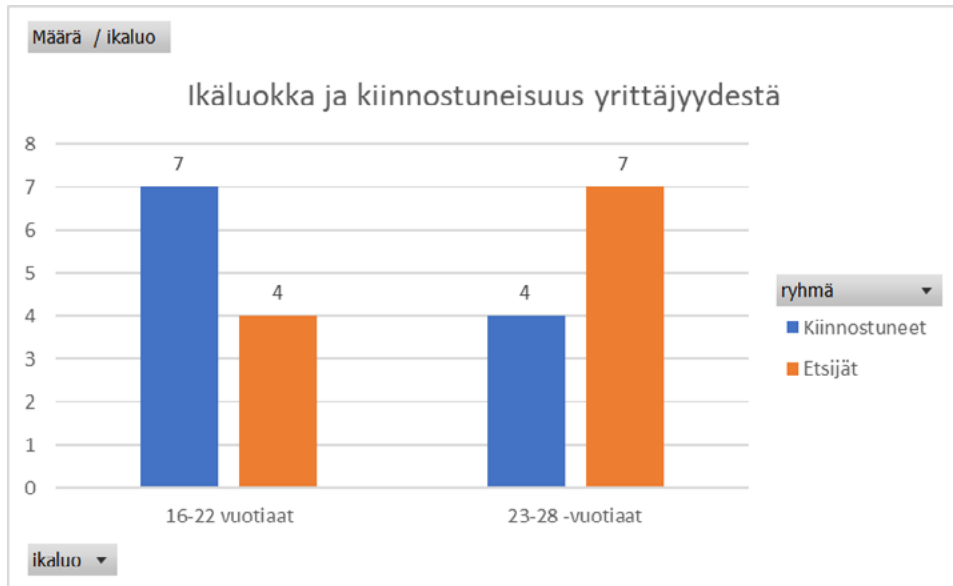
Sitouttaa riittävän monta tahoa, jotka voivat alkaa laittaa hautomoa tulelle. Kun porukka on kasassa, ei muuta kuin kokeilemaan ja toteuttamaan.

Toiminnan arvojen, tavoitteiden ja merkitysten määrittely joilla sidotaan pääyhteistyökumppaneita pitkään yhteistyöhön x vuotta + x vuotta (automaattisesti jos tavoitteet toteutuu)

Kuva 2. Askeleita yrityshautomotoiminnan perustamiseksi

Osallistuneiden ohjaajien kommentteja tai keskusteluja ei kirjattu ylös. Teemasta keskustelujen jälkeen nuoria pyydettiin täyttämään kyselylomake, joka on liitteenä.

Kyselylomakkeeseen vastasi 22 henkilöä. Nuorin vastaaja oli 16-vuotias ja vanhin 28 vuotta. Tarkasteltaessa vastaajia ikäluokittain iän keskiarvon (22,8 vuotta) perusteella alle ja yli 23-vuotiaissa, on molemmissa ikäluokissa sekä miehiä että naisia. Nuoremmassa ikäluokassa enemmistö on miehiä ja vanhemmassa enemmistö on naisia. Yksi vastaaja ei ilmoittanut sukupuoltaan. Nuoremmasta ikäluokasta löytyy enemmän kiinnostuneita yrittäjyydestä kuin vanhemmasta. (Ks. liitetaulukko 1 ja kuvio 1).

Kuvio 1. Vastaajien ikä ja kiinnostuneisuus yrittäjyydestä

Vastaajia pyydettiin vastaamaan kysymykseen: Oletko kiinnostunut yrittäjyydestä? Tähän kysymykseen myönteisesti vastanneet, eli hieman - tai olen kiinnostunut yrittäjyydestä, on jatkossa esitetty ryhmänä kiinnostuneet ja ne, jotka vastasivat kysymykseen kielteisesti tai en osaa sanoa, on nimetty ryhmäksi etsijät. Molempiin ryhmiin tuli 11 henkilöä. Kuviosta 1 käy ilmi, että nuoremmassa ikäryhmässä on jonkin verran enemmän (7/11) kiinnostuneita kuin vanhemmissa (4/11) ja etsijöissä puolestaan enemmän iäkkäämpiä nuoria.

Tulokset ovat hankkeen tavoitteiden kannalta merkittäviä ja samansuuntaisia Nuorisobarometrin 2019 (Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2020a, 66) tulosten kanssa, jossa 52 % työttömistä nuorista ilmoitti halukkuutensa kokeilla yrittäjyyttä jossain työuransa vaiheessa ja tämä halukkuus on lisääntynyt vuosien saatossa erityisesti nuorempien vastaajien joukossa. Voidaan todeta, että ns. heikossa työmarkkina-asemassa olevista nuorista puolet kertoo olevansa vähintäänkin hieman kiinnostunut yrittä-

yydestä ja heitä löytyy varsinkin nuoremmista ikäluokista. Näin ainakin silloin, kun nuorten kanssa keskustellaan ja annetaan yleisluonteista tietoa asiasta.

Millaista yrittäminen on tänä päivänä sekä yhteiskunnallinen yrittäminen?

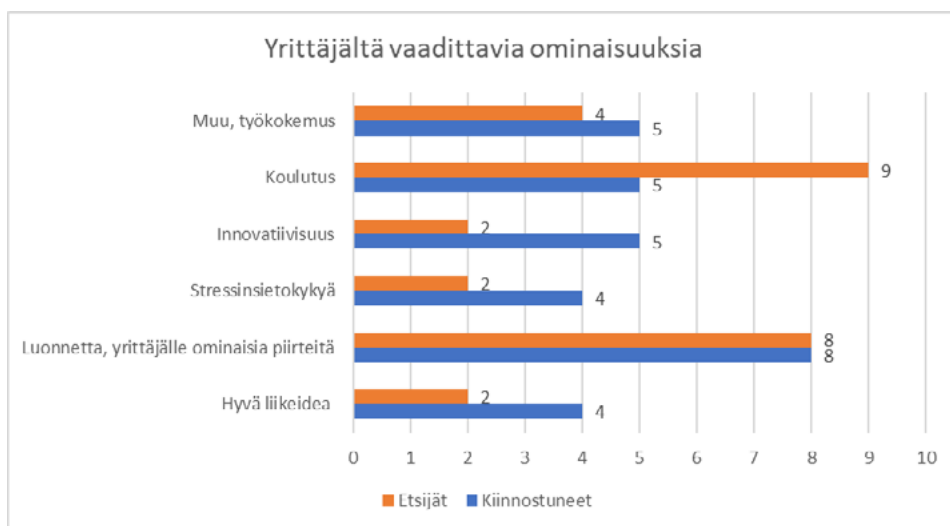
Keskustelimme työpajassa aluksi siitä, millaista yrittäminen voi olla tänä päivänä. Julkisuudessa on paljon esillä esim. sometähtiä, bloggaajia, erilaisia start-up yrittäjiä jne, jotka hankkivat elannon yrittämisellä. Myös maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä tuotiin esille.

Nuoret tunnistivat ilmiön ja osa myös tunnusti seuraavansa näitä julkisuuden henkilöitä. Oma suosio jo entuudestaan nähtiin tärkeäksi, jotta some alalla voisi menestyä. Toisaalta myös tulojen epävarmuus seuraajien vaihdellessa tai mahdollisten skandaalien merkitys nousivat esille. Esille nousi myös yrittäjyyteen liittyviä asioita yleisemminkin. Näitä olivat mm. oman motivaation merkitys yrityksen perustamisessa, työaikojen joustavuus mutta toisaalta on myös paljon työtä. Yrityksen johtajan vastuu työntekijöistään mainittiin myös.

Kyselylomakkeella tiedusteltiin nuorten käsityksiä yrittäjänä toimimisen haasteellisuudesta. Kiinnostuneista 5/11 arvioi sen yhtä haasteelliseksi kuin palkkatyö ja 6/11 haasteellisemmaksi. Etsijöistä kaikki (11/11) olivat sitä mieltä, että se on erittäin paljon – tai paljon haastavampaa kuin palkkatyö. Molemmat ryhmät olivat samaa mieltä siitä, että yrittäjä voi itse vaikuttaa menestymiseensä (20/21). (Ks. liitetaulukko 1).

Myös väite yrittäjät saavat apua ja tukea yrityksen perustamiseen sai vähintäänkin varovaista kannatusta koko vastaaja joukossa (16/22). Väitteiden yrittäjyys on taloudellisesti kannattavaa (16/21) ja yrittäjä arvostetaan (18/21), saivat molemmat myöntäviä vastauksia ryhmästä riippumatta ja jokseenkin samaa mieltä olevien painottuessa vastauksissa. Kuitenkin kiinnostuneista oli 4/11 eri mieltä yrittämisen taloudellisesta kannattavuudesta. Yrittäjät saavat helposti rahoitusta -väite ei saanut vastaajilta kannatusta. Eri mieltä oli 12 vastaajaa ja samaa mieltä yhdeksän. Ryhmien välillä ei ole mainittavia eroja. (Ks. liitetaulukko 1).

Tiedusteltaessa vastaajilta yrittäjiltä kolmea eniten vaadittavaa ominaisuutta nousivat molemmilla ryhmillä esille yrittäjän luonne ja ominaiset piirteet sekä etsijöillä erityisesti koulutuksen merkitys (ks. kuvio 2).

Kuvio 2: Yrittäjältä vaaditaan ominaisuuksia

Kiinnostuneilla myös innovatiivisuus ja työkokemus nousivat esille. Huomioitavaa on, että 9 vastaaja nosti työkokemuksen esille avovastauksissaan mainitessaan 1-3 tärkeintä ominaisuutta. (Tähän taulukkoon on koottu yhteen kaikki muuttujalle annetut vastaukset 1–3 eikä niitä ole erikseen painotettu). Tämä kertonee myös vastaajien huolellisesta paneutumisesta kysymyksiin.

Nuorisobarometrin 2019 (Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2020b, 49) mukaan koulutuksen merkitys yrittäjillä on lisääntynyt niin, että 41%:lla yrittäjistä on korkeakoulututkinto mutta että toisen asteen tutkinnon pohjalta yrittäjinä toimii 46 %. Yrittäjinä toimivien yrittäjänuorten muodollinen koulutustaso on palkansaajia matalampi ja yrittäjät ovat palkansaajia selvästi useammin sitä mieltä, että pelkällä peruskoulutuskinnolla voi työllistyä (Mikkilä 2019, 213).

Yhteiskunnallisen yrittäminen - mitä se on?

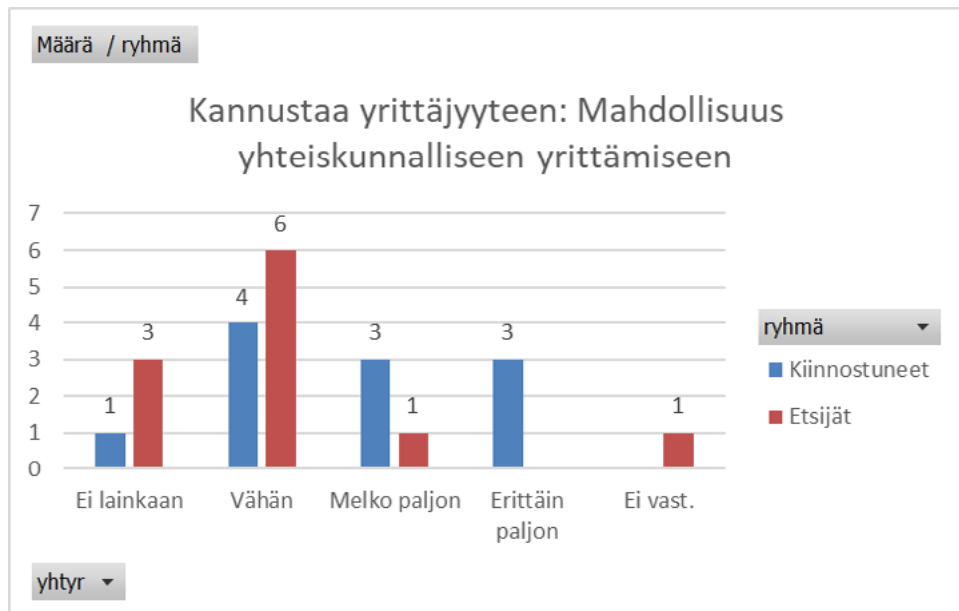
Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi vastikään teoksen Yhteiskunnallisten yritysten strategia (2021). Siinä määritellään tavoitteet ja toimenpiteet yhteiskunnallisen yritystoiminnan edistämiseksi Suomessa. Strategian tavoitteena on parantaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä Suomessa ja keskeinen tavoite on parantaa osatyökykyisten ja muiden heikossa työmarkkinatilanteessa olevien työllisyyttä. Teoksessa on myös yhteiskunnallisten yritysten määritelmä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 16).

Tämän hankkeen tavoitteena on luoda edellytyksiä yhteiskunnallisten yritysten perustamiseen nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden tukemiseksi sekä selvittää tämän ryhmän käsityksiä yrittäjyydestä. Tämän vuoksi pidetyissä työpajoissa tuotiin nuorille lyhyesti esiin ja keskusteltiin yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja sen konkreettisina ilmentyminä tuotiin esimerkkeinä esiin. mm.

Suomalaisen työn liiton Yhteiskunnallinen yritys merkkiä, osuuskuntatoimintaa, työhönvalmennussäätiötä sekä diakonissalaitosta.

Yhteiskunnallinen yrittäminen tai osuuskuntatoiminta oli osallistujille vierasta. Asian lyhyen esittelyn ja keskustelujen jälkeen osuustoimintaa tunnettiin jonkin verran etenkin vähittäiskaupassa. Yhteiskunnallinen yrittäminen ja ARVO-liiton merkki olivat outo asia eikä käytännön toimijoita tullut oikein mieleen kuin mahdollisesti sitten toimija, jonka palveluita nyt parhaillaan käyttivät. Keskusteluissa nuoret toivat positiivisina asioina esille sen, että voittoja käytetään yhteiskunnallisesti hyvään tarkoitukseen ja osuustoiminnan yhdessä yrittämisen idean. Yhteiskunnallinen yrittäminen oli toisaalta liian uusi asia mutta sen edistämien nähtiin tärkeäksi ja sen ideaa pidettiin hyvänä. Eräs kommentti oli: "Uudenlainen ongelmanratkaisu -taito".

Kyselylomakkeella kysyttiin suoraan, kuinka paljon mahdollisuus yhteiskunnalliseen yrittämiseen kannustaa ryhtymään yrittäjäksi (kuvio 3).

Kuvio 3. Kannustaa ryhtymään yrittäjäksi. Mahdollisuus yhteiskunnalliseen yrittämiseen.

Merkille pantavaa on, että vaikka nuorilla ei ollut ennen tilaisuutta juurikaan käsitystä siitä, mitä yhteiskunnallinen yrittäminen on, oli heistä ylivoimaisesti suurin osa (17/22) myönteisellä kannalla asiaa kohtaan ja vain neljä ilmoitti, ettei asia kiinnostanut yhtään. Myös etsijöistä suuri osa (7/11) vastasi yhteiskunnallisen yrittämisen kannattavuudesta joko vähän tai melko paljon ja kiinnostuneista 6 /11 vastasi tähän melko tai erittäin paljon.

Tulos on merkittävä huomioiden vastaajien tiedossa oleva lähtötilanne koulutuksen ja työelämän ulkopuolella. Tässäkin ryhmässä yrittäjyys ja erityisesti yhteiskunnallinen yrittäminen kannattaa tuoda esille erilaisissa keskusteluissa ja valmennus-koulutus-tilaisuuksissa. Osalle nuorista kiinnostus voi muuttua aktiiviseksi toiminnaksi

yrittäjyyden polulla tai ainakin halukkuutena työllistyä yhteiskunnalliseen yritykseen. Seuraavissa luvuissa on tuotu sitten tarkemmin esille nuorten arvioita omista mahdollisuuksistaan ja mahdollisista esteistä asiassa.

Elannon hankkiminen yrittäjänä, onko mahdollista?

Työpajan yksi aihe oli keskustelu siitä, olisiko yrittäjänä toimiminen mahdollista. Aihetta lähestyttiin pohtimalla tilannetta 5-vuoden kuluttua, mitä silloin voisi yrittäjänä tehdä ja miksi toimisi yrittäjänä?

Monet toivat keskusteluissa esille sen, ettei yrittäjänä toimiminen ole mitenkään mahdollista tai ei kiinnosta yhtään. Vastaajistahan noin puolet ilmoitti kiinnostuksensa yrittäjyyteen (kiinnostuneet) ja toinen puoli ei (etsijät). Ne, jotka näkivät yrittäjyydessä mahdollisuuksia, löysivät niitä esimerkiksi omasta koulutustaustastaan tai harrastuneisuudestaan. Esille nousivat mm. kauneus- musiikki- ja taideala, käsityöt, auttamistyö, eläinala ja verkkokauppa. Harrastusten merkitys yrittäjäksi ryhtymisessä tuli esille myös Nuorisobarometrissä. Nuorista yrittäjistä 41 %:a katsoi, että mahdollisuus tehdä harrastuksesta työ vaikutti erittäin paljon uravalintaan. (Mikkilä 2020, 208).

Yrittämisessä nähtiin tärkeäksi itsenäisyys, oma kiinnostus ja oma into; yrittäminen itsessään. Tärkeää oli myös se, että voi vaikuttaa työaikoihin, voi antaa ihmisille jotain ja auttaa ihmisiä sekä työskentelymahdollisuus kotona. Yrittämisellä voi työllistää itsensä ja itsensä kaltaisia ihmisiä ja voi vaikuttaa asioihin. Rahan lisäksi motivoi mm. itsensä toteuttaminen, kestävä kehitys, työviihtyvyyys ja itselle tärkeiden asioiden edistäminen. Ihanneyrittäjyys tarjoaisi vakaan tulonlähteen, itsensä toteuttamista, työskentelyä eri kaupungeissa ja aikaa jäisi myös muulle tekemiselle ja harrastuksille. Myös Nuorisobarometrissä 2019 mm vapaus, mahdollisuus toteuttaa itseään, monipuolinen työ ja omien unelmien toteuttaminen sekä mahdollisuus vaikuttaa yhteiskuntaan nousivat esille. (Mikkilä 2020, 208–213)

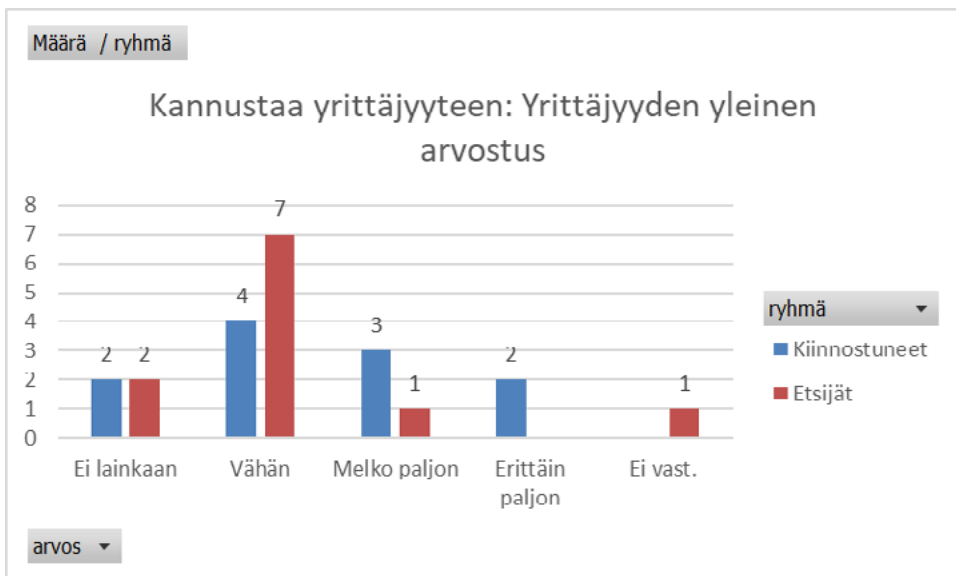
Yrittäjyyteen kannustavia ja tukevia tekijöitä

Työpajatyöskentelyssä ja keskusteluissa yleisinä yrittäjyyteen kannustavina tekijöinä tunnistettiin työttömyys ja työpaikkojen puute, vertais- ja rahallinen tuki, YouTube videot, ideointia tukevat esimerkit, hyvät yhteistyökumppanit sekä tieto- ja tuki yrityksen käynnistämiseen. Lisäksi mainittiin rakkaiden asioiden parissa työskenteleminen.

Kyselylomakkeella selvitettiin erilaisten väitteiden avulla erilaisia kannustavia tekijöitä yrittäjyydelle. Väitteitä oli sekä yleisempiä ja rakenteellisiin tekijöihin liittyviä sekä enemmän yksilöllisiin ominaisuuksiin painottuvia.

Yksilöllisiä kannustavia tekijöitä olivat väitteet: minulla on kyky toimia yrittäjänä ja luonteenpiirteeni sopivat yrittäjyyteen. Näissä molemmissa kysymyksissä kiinnostuneet eroavat myönteisemmässä suhtautumisessa kuin etsijät. Omiin kykyihin luottaa kiinnostuneista melko- tai erittäin paljon 6/11 ja etsijöistä ei yksikään. Samoin omien luonteenpiirteiden sopivuutta yrittäjyyteen arvioi myönteisesti kiinnostuneista 5/11 vastaamalla melko- tai erittäin paljon. Etsijöistä näitä vaihtoehtoja ei valinnut kukaan. (liitetaulukko 1).

Rakenteellisimpia tai yhteiskunnallisia kannustavia tekijöitä olivat puolestaan seuraavat väitteet: Itsenäisyys ja vastuu omista päätöksistä, vapaus valita työt, yrittäjänä voisoin rikastua, ja yrittäjyyden yleinen arvostus. Yrittäjyyden arvostusta lukuun ottamatta vastaajat kokivat nämä asiat pelkästään kannustavina. Erityisesti nousi esiin vapaus valita työt, johon vastasi 20/22 melko- tai erittäin paljon ja kiinnostuneista tähän vastasi erittäin paljon 9/11 ja etsijöistä 1/11. Itsenäisyys ja vastuu omista päätöksistä kannustaa myös sillä melko- tai erittäin paljon vastaajia oli 17/22. Erittäin paljon vastasi tämän merkityksestä 7/11 kiinnostuneista ja ei yksikään etsijöistä. Voisin rikastua – kannustaa yrittäjyyteen melko- tai erittäin paljon vastanneissa 15/22. Kiinnostuneilla tämä asia oli merkittävämpi kuin etsijöillä. (liitetaulukko 1).

Kuvio 4. Kannustaa yrittäjyyteen: Yrittäjyyden yleinen arvostus

Yrittäjyyden yleisellä arvostuksella on vähän tai ei lainkaan merkitystä kannustavana tekijänä ja erityisesti näin on etsijöillä (kuvio 4). Nuorisobarometrin mukaan yhteiskunnan yleisen yrittäjämönteisyyden lisääntyminen näkyy myös nuorten asenteissa. (Mikkilä 2020, 209)

Oman perheen ja läheisten suhtautumista yrittäjyyteen lähestyttiin kahdella kysymyksellä. Väitteeseen ystäväni/perheeni suhtautuvat yrittäjyyteen myönteisesti oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä olevissa enemmistö vastaajissa 16/21 eikä ryhmien välillä ollut isoja eroja. Kysymyksen ystäväni/perheeni tukisi minua, jos ryhtyisin yrittäjäksi, samaa mieltä olevia oli 17/21. Tässä ryhmät eroavat siten, että kaikki neljä eri mieltä olevat kuuluvat etsijöiden ryhmään. (liitetaulukko 1) Nuorisobarometrin mukaan joka kolmas nuori yrittäjä on jatkanut perheensä yritystä. (Mikkilä 2020,209)

Yrittäjyyttä estäviä tekijöitä

Työpajatyöskentelyssä ja keskusteluissa yleisimpinä asioina yrittäjyyden esteinä tuotiin esille lakipykälät, byrokratia, "lähipiirin" varoitukset, huoli löytääkö työntekijöitä, (henkisen) tuen sekä rahoituksen puute. Nuorisobarometrissäkin vain joka viides vastaaja arvioi Suomen lainsäädännön tukevan yrittäjyyttä. (Haikkola & Myllyniemi 2020d, 84)

Kyselylomakkeella selvitettiin erilaisten väitteiden avulla mahdollisia esteitä yrittäjyydelle. Merkittävimmitse esteiksi vastaajat nostivat väitteet liian suuret riskit ja apua ei ole tarpeeksi saatavissa (20/22) sekä toimeentulo on epävarmaa (19/22). Valinta oli näissä vähän, melko- tai erittäin paljon. Ryhmien välillä ei ole isoja eroja kuin kysymyksessä liittyen riskeihin, johon kiinnostuneista neljä vastasi, että vähän kun taas etsijöillä vastaukset olivat melko- tai erittäin paljon. (ks. liitetaulukko 1 ja kuvio 5).

Kuvio 5. Estää ryhtymään yrittäjäksi. Liian suuret riskit.

Riskeistä myös oman osaamisen riittämättömyys koettiin merkittäväksi. Tätä mieltä oli 20 vastaajaa. Lisäksi puolet vastaajista oli valinnut vaihtoehdon erittäin paljon ja etsijöistä näin oli vastannut yli puolet eli 6 henkilöä. Tämä kertonee suhteellisen realistisesta tilannearviosta mutta myös nuorten omista kokemuksista työmarkkinoilla ja toisaalta niistä yhä kovenevista vaatimuksista työmarkkinoilla ihmisten osaamisen suhteen. Esteeksi koettiin myös yrittäjien vähäinen vapaa-aika (19/21). Tällä oli suurempi merkitys etsijöille kuin kiinnostuneille, joista vastasi kaksi, ettei tämä ole este lainkaan. Yrittäjyyden yleistä arvostusta ei koeta isoksi esteeksi eikä myöskään erityisen merkittäväksi kannustavaksi tekijäksi kuten edellä todettiin. Vastaajista 6/21 vastasi esteen merkityksestä melko- tai erittäin paljon. Kiinnostuneista 5/11 vastasi ettei asialla ole lainkaan merkitystä. (liitetaulukko 1).

Omien vahvuuksien ja tuen tarpeiden arviointia

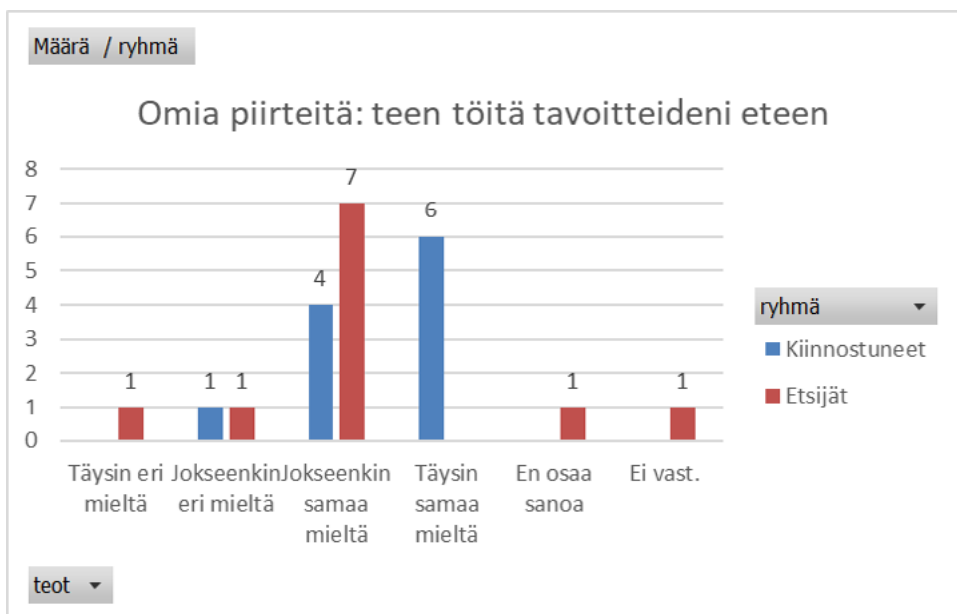
Työpajoissa ja keskusteluissa nostettiin esille myös nuorten itse esittämiään arvioita omista vahvuuksistaan ja tuen tarpeistaan. Tässä keskustelussa ja työskentelyssä oli erityisesti suurta hyötyä siitä, että nuorten ohjaajat saattoivat myös osallistua keskusteluun ja muistutella mieleen esim. asiaan liittyviä harjoituksia, joita oli ehkä aiemmin tehty.

Keskusteltaessa mikä tällä hetkellä voisi motivoida yrittäjäksi ryhtymiseen nousivat esiin oma kiinnostus ja päättäväisyys mm. ottaa asioista selvää ja toimeen tuleminen ihmisten kanssa.

Esteinä nähtiin omaan terveyteen liittyvät asiat, koulutuksen puute, ei tunnista omia vahvuuksia, tiedon puute, epävarmuus tulevasta, asioiden lykkääminen, uskalluksen puute, erilaiset pelot kuten epäonnistumisen pelko, muiden mielipiteet, ei ole sosiaalinen ja asiakaspalvelutilanteet siksi hankalia. Lisäksi esteenä nähtiin, ettei yrittäjyys kiinnosta tai ole ajankohtainen asia. Esteeksi koettiin myös se, että on yhteiskunnan silmissä ulkopuolinen eikä ole mitään alaa, suhteita tai tietotaitoa.

Tuen tarpeina tuotiin esille mm. tiedon saanti eri muodoissa ja eri tahoilta mm. tietoa oman toiminimen perustamisesta ja konsulttiapua. Tukea kaivataan myös päivärytmiin, terveyteen ja kuntoutukseen liittyviin asioihin. Henkilökohtainen tuki ja avustukset mainittiin myös.

Osallistujia pyydettiin arvioimaan kyselylomakkeella joitakin yrittäjyyteen liittyviä omia piirteitä eri väitteiden avulla. Myönteisimmin suhtauduttiin väitteisiin teen töitä tavoitteideni eteen ja opin virheistäni (16 ja 17/21).(kuvio 6 ja liitetaulukko 1).

Kuvio 6. Omia piirteitä: teen töitä tavoitteideni eteen

Myönteisesti, mutta ei yhtä vahvasti, suhtauduttiin väitteisiin ‘pystyn ratkaisemaan erilaisia ongelmia, uskallan ottaa riskejä ja olen innovatiivinen’. Ryhmät eroavat näissä selvästi toisistaan niin, että kiinnostuneista on enemmistö samaa mieltä väitteiden kanssa ja etsijöistä enemmistö on eri mieltä. (Liitetaulukko 1)

Kielteisesti suhtauduttiin väitteisiin ‘kestän epävarmuutta hyvin, olen hyvä organisoimaan’ ja ‘yrittäjälle sopiva luonne’. Enemmistö vastaajista oli näiden väitteiden kansassa jokseenkin – tai täysin eri mieltä. Ryhmät eroavat näissäkin väitteissä kuitenkin selvästi toisistaan. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta jokseenkin tai täysin samaa mieltä näiden väitteiden kanssa vastanneet kuuluvat kiinnostuneiden ryhmään. (Liitetaulukko 1)

Yhteenvedon voidaan todeta, että kiinnostuneiden ryhmästä kahdeksaa eri luonteenpiirrettä kuvaavan väitteen kohdalla oli vastaajista vähintään puolet (6/11) jokseenkin tai täysin samaa mieltä seitsemässä eli vain yhdessä eli ‘kestän epävarmuutta hyvin’ oli enemmistö kiinnostuneista eri mieltä väitteen kanssa. Vastaavasti etsijöissä puolestaan enemmistö oli samaa mieltä vain kahden väitteen kanssa eli ‘teen töitä tavoitteideni eteen ja opin virheistäni’. (Liitetaulukko 1)

Kyselyn lopussa esitettiin vielä väite ‘omaa mielestäni hyvät valmiudet ryhtyä yrittäjäksi’. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli kiinnostuneista 5/11. Etsijöistä ei ollut yksikään myönteisellä kannalla. (Liitetaulukko 1) Kiinnostuneiden vastaukset niissä kuin muissakin kysymyksissä ovat samansuuntaisia Nuorisobarometrin 2019 kanssa. Yrittäjyysuuntautuneet nuoret eroavat muista mm. työn ja itsenäisyyden arvostuksella, terveellä kilpailuhenkisytydellä sekä optimistisellä elämäntavalla. (Mikkilä 2020, 209)

Pohdintaa

Tämän hankkeen tavoitteena oli selvittää yrittäjyyteen liittyviä seikkoja ja nostaa niitä esille. Kaikista nuorista ei tule yrittäjiä. He voivat tehdä palkkatyötä esimerkiksi työntekijöinä tai asiantuntijoina; ja hyvä niin. Nämä tulokset auttavat tunnistamaan ja tukemaan paremmin myös niitä työttömiä nuoria, jotka ilmaisevat kiinnostuksensa yrittäjyyttä kohtaan.

Kyselyssä kiinnostuksensa yrittäjyyttä kohtaan ilmoitti 11 henkilöä eli tasan 50 %:a vastaajista. Heidät nimettiin kiinnostuneet ryhmäksi ja muut vastaajat etsijöiksi. Kiinnostuneiden määrä vastaa hyvin Nuorisobarometrin 2019 tuloksia ja on merkittävä huomioiden kuitenkin se, että ennen kyselyyn vastaamista nuorten kanssa keskusteltiin ja annettiin tietoa yrittäjyyteen liittyvistä asioista ja että heidän ohjaajansa osallistuivat työpajatyöskentelyyn. Kun tavoitamme näitä heikoimmassa työmarkkina-asetuksessa olevia nuoria niin heidän kanssaan kannattaa eri toimija- ja koulutustahojen ottaa esille myös yrittäjyyteen liittyviä asioita ja kertoa niistä. Yllättävän moni voi olla halukas lähtemään liikkeelle asiassa.

Nuorten käsitykset yrittäjyydestä olivat yleisesti ottaen myönteisiä ja samansuuntaisia Nuorisobarometrin 2019 tulosten kanssa. Yrittäjiltä vaadittavissa ominaisuuksissa vastaajat toivat esille mm. yrittäjän luonteen ja ominaiset piirteet, koulutuksen ja työkokemuksen sekä innovatiivisuuden. Kiinnostuneiden vastauksissa kaikki

olivat vähintään vähän kiinnostuneita yhteiskunnallisesta yrittämisestä mutta myös etsijöistä yli puolet oli kiinnostunut asiasta. Nuorilla ei ollut ennakkoon juurikaan tietoa asiasta ja työpajassa tätäkin yritysmuotoa voitiin tuoda jonkin verran esille, mikä lienee osaltaan vaikuttanut kiinnostuksen viriämiseen. Ja ellei asia realisoitu heti omana yrittämisenä niin se voi olla tärkeä motivoiva tekijä hakeutua töihin tällaiseen yritykseen.

Ne nuoret, jotka suostuivat pohtimaan tulevaisuuden mahdollisuuksiaan toimia yrittäjinä, lähestyivät asiaa pääasiassa omasta koulutustaustastaan tai harrastuneisuudestaan käsin. Yrittämisessä nähtiin monia myönteisiä puolia, esille tuotiin myös oman motivaation tärkeys sekä mahdollisuus vaikuttaa erilaisiin tärkeisiin asioihin ja edistää kestävästä kehitystä. Yrittäjyyteen kannustavina tekijöinä tuotiin esille yhteiskunnan rakenteellisina tekijöinä työttömyys ja työpaikkojen puute, erilaisten palveluiden ja tuen merkitys ja vertaistuki. Kyselylomakkeessa nousivat esille yrittäjän vapaus, vastuu ja itsenäisyys, mahdollisuus rikastua ja perheen tuki. Harrastusten ja perheen merkitys tulivat esille myös nuorten yrittäjien vastauksissa Nuorisobarometrissä 2019. Kiinnostuneista enemmistö arvioi myönteisesti seitsemää esitetystä kahdeksasta yrittäjyyteen liittyvästä luonteenpiirteestä omalta kohdaltaan. Tämäkin tulos on samansuuntainen Nuorisobarometrin 2019 kanssa.

Yleisimpinä asioina yrittäjyyden esteistä tuotiin esille lakipykälät, byrokratia, "lähipiirin" varoitukset, huoli löytääkö työntekijöitä, (henkisen) tuen sekä rahoituksen puute. Kyselylomakkeella suurimmiksi esteiksi nousivat oman osaamisen riittämättömyys, liian suuret riskit, apua ei ole tarpeeksi saatavissa sekä toimeentulon epävarmuus.

Keskusteluissa nuoret toivat esille hyvinkin yksilöllisiä vahvuuksiaan ja heikkouksiaan. He myös arvioivat hyvin yrittäjyyteen liittyviä omia piirteitään tehdyssä kyselyssä. Palvelujärjestelmän on hyvä nämä tunnistaa ja huomioida ne palveluidensa kehittämisessä. Tässä vaaditaan monien eri tahojen ja ammattilaisten yhteistyötä kuin myös työmarkkinoiden kehittymistä. Viime vuosina on esitettykin perusteltua huolta mm. erilaisten osatyökykyisten mahdollisuuksista tehdä työtä ja hankkia edes osa elannostaan itse. Tähän etsitäänkin nyt uudenlaisia rakenteellisia ratkaisuja mm. yhteiskunnallista yrittäjyyttä edistämällä. (Salmi & Savela-Vilmari, 2021)

Toteutussuunnitelma

Selvitys yhteiskunnallisen yrityksen hautomotoiminnasta – SYTYKE -hankkeen yksi tavoitteista on laatia toteutussuunnitelma yhteiskunnallisten yritysten hautomon perustamiseksi Lappiin. Hankkeessa on koottu tietoa aiemmista toimista yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämiseksi alueella, haettu esimerkkejä ulkomailta sekä haastateltu sidosryhmien edustajia ja asiantuntijoita. Kansainvälisiä esimerkkejä on saatu Saksasta, Skotlannista ja Ruotsista. Sellaisenaan malleja ei ole mahdollista siirtää maasta toiseen, mutta asian kehittämisen tueksi on hyvä kuulla kokemuksia alueilta, joilla yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liittyvät teemat ovat pidemmällä.

Toteutussuunnitelman laadinnan tueksi järjestettiin lisäksi kolme työpajaa. Työpajojen tavoitteena oli kerätä alan asiantuntijoiden näkemyksiä hautomon perustamisesta, rahoituksesta, toimijoista, tehtävistä ja toimintamallista. Ensimmäisessä innovaatio-työpajassa 18.5.2021 alustajana oli liiketoiminnan asiantuntija Niina Karvinen Oulun yliopistosta. Työpajassa kartoitettiin yhteiskunnallisten yrityshautomoiden toimintamahdollisuuksia Lapissa. Vaikuttavuusasiantuntija Katja Anoschkin Arvoliitosta piti alustuspuheenvuoron toisessa toimintatyöpajassa 8.6.2021, jossa pohdittiin yrityshautomoiden toimintatapoja, rahoitusta ja mahdollisia toimijoita. Elinvoimajohtaja Mervi Nikander Kemin kaupungista antoi haastattelun 26.8.2021 kolmannen osaamistyöpajan alustukseksi. Kolmannessa työpajassa mietittiin hautomon operatiivisia toimintamahdollisuuksia, kuten sijaintia sekä toiminta- ja rahoitusmallia. Mukana työpajoissa on ollut osallistujia oppilaitoksista, maakuntaliitosta, TE-toimistosta, kuntien yritys- ja työllisyyspalveluista sekä yhteiskunnallisia yrittäjiä ja yrittämisestä kiinnostuneita.

Työpajojen lisäksi toteutussuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon erilaisia merkittäviä alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä kehitysaskelia. Suomessa on julkaistu Yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategia sekä perustettu toimintaansa juuri käynnistävä yhteiskunnallisen yrittäjyyden osaamiskeskus. EU on julkaissut oman sosiaalisesti kestävä talouden toimintasuunnitelmansa vuoden vaihteessa, ja uuteen Lappi-sopimukseen on sisällytetty tavoite sosiaalisesti kestävä talouden edistämisestä. Lapissa on aloitettu myös sosiaalisesti kestävä talouteen tähtäävien hankkeiden yhteiskehittäminen useiden alueellisten toimijoiden kanssa. Lisäksi vuoden 2023 alusta lähtien sote-uudistus vaikuttaa julkisiin hankintoihin. Nämä kaikki tekijät toisaalta ovat viitteitä siitä, että hautomoasian pohtimiselle on nyt hyvä ajankohta, ja lisäksi nämä

kaikki asiat ovat sellaisia, jotka on viisasta ottaa huomioon hautamotoimintaa suunniteltaessa ja kehittämistoimiin ryhtyessä.

Toteutussuunnitelman voit kokonaisuudessaan lukea [tästä](#).

Johtopäätöksiä

Hankkeessa tehdyn esiselvityksen perusteella voidaan sanoa, että yhteiskunnallisten yritysten toiminnan edellytyksiä on vahvistettava kehittämällä liiketoimintamallia ja osaamista, mutta samalla on myös panostettava resursointiin ja tunnettuuden lisäämiseen. Yhteiskunnallisen yrityksen käsite tulisi määritellä tarkemmin. Näin kyseisen liiketoimintamallin tunnetuksi tekeminen olisi helpompaa ja siihen liittyvien toimenpiteiden kohdistaminen tehokkaampaa. Mitä yhteiskunnalliset yritykset ovat? Miksi niitä kannattaa perustaa? Mitä hyötyä yhteiskunnallisesta yrityksestä on sen omistajille/toimijoille/rahoittajille?

Yhteiskunnallinen yritys -merkki on signaali vallitsevaan yhteiskunnalliseen agendaan sopeutumisesta ja jopa kaukonäköinen panostus tulevaisuuteen, jos EU:n ja hallitusohjelman visiot taloudellisen kehityksen ideologisista suuntaviivoista toteutuvat. Avoin kysymys on, kuinka hyvin lappilaiset yrittäjät identifioituvat yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen, löytyykö halua perustaa yhteiskunnallisia yrityksiä ja sitä kautta halua käyttää Suomalaisen Työn Liiton myöntämää merkkiä.

Yhteiskunnallisia yrityksiä ei rajoiteta mihinkään tiettyyn yritysmuotoon, vaan ne voivat olla esimerkiksi osuuskuntia, toiminimiä tai osakeyhtiöitä. Oppilaitoksien tulisi tehdä oma osuutensa yhteiskunnallisen yrityksen tunnetuksi tekemisessä. Yrittäjyys voi olla monelle opiskelijalle mielenkiintoinen työllistymisen palkkatyön sijaan tai oheen. Nuorilla voi olla myös kiinnostusta yritystoimintaan, jossa voi toteuttaa omia arvojaan.

Nuorten työpajatyöskentelyyn osallistui Kemistä ja Rovaniemeltä yli 20 nuorta iältään 16–28 vuotta. Yhteistä heille oli se, että he eivät olleet työelämässä eivätkä tutkintoon johtavassa koulutuksessa vaan käyttivät työhönvalmennussäätiöiden tai VAMOS- hankkeen palveluita päästäkseen elämässään eteenpäin koulutus- ja työurallaan. Vastauksia arvioitaessa on hyvä tiedostaa, että näillä nuorilla ja olemassa olevilla työmarkkinoilla on kohtaanto-ongelmia toisaalta nuorten yksilöllisten valmiuksien ja kykyjen suhteen sekä toisaalta työmarkkinoiden toiminnan ja vaatimusten suhteen. Vastaajat ovat myös kaikki omia yksilöitään omine vahvuuksineen (esim. ammatillinen koulutus), heikkouksineen (esim. lukivaikeus) ja haaveineen (yrittäjyys). Tuloksia pohdittaessa on hyvä tiedostaa myös itse työttömyyden aiheuttamien mahdollisten vaikutusten heijastuminen nuorten vastauksiin. Työttömiä nuoria tutkittaessa heidän vastauksissaan on tunnistettu strategioita, joilla he vastaa-

vat työttömyyden tuottamaan identiteettiristiriitaan suhteessa heille asetettuihin odotuksiin ja yhteiskunnan normeihin tilanteesta selviytymiseksi. Nämä strategiat voidaan karkeasti jakaa kolmeen luokkaan: toimintakeskeisiin strategioihin, sopeutumissuuntautuneisiin strategioihin ja välttämistästrategioihin. Toimintakeskeisissä strategioissa korostuu työmarkkinoiden suhteen aktiivisuus ja välttämistästrategioissa puolestaan passiivisuus ja vetäytyminen. (Westerback & Rissanen 2020, 172–175)

Monet näkyvissä olevat globaalit ja kansalliset murrokset kuten mm. talousjärjestelmämme kriisi monine ongelmineen, ilmastonmuutos, luontokato, digitalisaatio, robotisaatio, ikääntyvä väestö ja vähenevä työvoima heijastuvat väistämättä myös työmarkkinoille ja tekemääme työhön. On puhuttu myös siitä, että osa ihmisistä jäisi kehityksen seurauksena ilman työtä ja heidän toimeentulonsa ja osallisuutensa täytyy turvata muutoin kuin palkkatyön kautta. (ks. Kiiski 2018). Nähtäväksi jää, millaisen paikan yhteiskunnallinen yrittäjyys tässä saa ja ottaa. Se tarjoaa kuitenkin uudenlaista näkökulmaa ja mahdollisuuksia työhön ja osallisuuteen myös heikoimassa työmarkkina-asemassa oleville.

Tällä hetkellä sosiaalisesti kestävä talouden ympärillä tapahtuu paljon, muun muassa juuri on käynnistynyt valtakunnallinen yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus osana tuoretta kansallista yhteiskunnallisten yritysten strategiaa, ja toimien on järkevää kytkeytyä valtakunnallisiin kehityskulkuihin ja verkostoihin. Yhtenä toimenpiteenään yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus järjestää hautomo- ja kiihdyttämömallin yhteiskehittämistyöpajoja keväällä 2022, joissa on mahdollista tuoda kaikkia havaittuja näkökohtia esiin kansallisen tukirakenteen kehittämistyöhön. Tämä tukirakenne on todennäköisesti merkittävä tekijä hautomotoiminnan kehittämisessä.

Alueellisella tasolla Lapin uuteen maakuntastrategiaan Lappi-sopimukseen on sisällytetty sosiaalisesti kestävä talous yhtenä strategisena painopisteenä. Painopisteen tavoite on, että Lappi pysyy elinvoimaisena, ja olennaisina asioina siihen sisältyvät mm. osallistavat työmarkkinat, erilaiset yrittäjyyden muodot, sekä älykkäät julkiset hankinnat. Vuoden 2023 alusta alkaen julkisiin hankintoihin liittyvä sääntely muuttuu sote-uudistuksen myötä. Tällä muutoksella on kytkös myös yhteiskunnalliseen yritystoimintaan, sillä julkisia hankintoja on pidetty mahdollisuutena myös yhteiskunnallisille yrityksille. Myös EU-tasolla on julkistettu toiminta suunnitelma sosiaalisesti kestävä talouden edistämiseksi, ja tämän suunnitelman etenemistä käytäntöön tulee seurata.

Vastuu työllisyyspalveluista on siirtymässä valtiolta kunnille. Suomessa on työelämän ulkopuolella noin 65 000 työikäistä, joilla on työmahdollisuuksiin vaikuttava sairaus tai vamma, mutta jotka tästä huolimatta haluaisivat työskennellä, ja olisivat oman arvionsa mukaan myös kykeneviä tähän (Vates 2014). Myös työvoiman tarvetta on monilla aloilla, ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämällä voisi olla mahdollista ratkoa tätä kohtaanto-ongelmaa. Olisi siis hyvä, jos tietous yhteiskunnallisen yrittäjyyden mahdollisuuksista saavuttaisi myös kuntien työllisyysasioiden parissa työskentelevät tahot. Yhteiskunnallista yrittäjyyttä ei kuitenkaan tule tarkastella vain työllistämisen näkökulmasta, sillä se ei ole ainoa yhteiskunnallisille yrityksille

mahdollinen missio. Yhteiskunnallisia tavoitteita on monia, joihin voi sisältyä liike-toimintamahdollisuuksia yhteiskunnallisille yrityksille ilman, että haettava vaikutus on työllistäminen. Tänä aikana keskustellaan myös paljon esimerkiksi ympäristön tilaan vaikuttamisesta, ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden lailla melko uutena käsitteenä keskustelussa on esimerkiksi kiertotalous. Yhteiskunnallisen yrittäjyyden missio voi liittyä esimerkiksi ympäristöön, ja näitä kahta yrittäjyyden teemaa kannattaisikin miettiä yhdessä. Lisäksi yhteiskunnallisen yrittäjyyden teemaan sopivat monet ns. ilkeät ongelmat, joiden ratkaisussa voisivat auttaa uudenlaiset yrittäjyyden muodot.

Pohdittaessa mahdollisen hautomotoiminnan käynnistämistä kannattaa hyödyntää myös niitä kokemuksia, joita on kertynyt vuosien saatossa työttömien nuorten mutta myös vammaisten yrittäjyyden edistämisestä. Vammaisten yrittäjyydellä on Suomessa pitkä historia. Kokemuksia on kirjattu erilaisiin raportteihin ja selvityksiin, kuten valtioneuvoston kanslian teettämä selvitys vammaisten henkilöiden yrittäjyydestä (Niemelä ym. 2017). Vammaisjärjestöille kuten Invalidiliitto ja Näkövammaisten keskusliitto, on karttunut asiantuntemusta asiasta. Mahdollisten kehittämistoimien suunnittelussa ja toteutuksessa on erityisen tärkeää tehdä yhteistyötä mm. julkishallinnon eri toimijoiden, oppilaitosten sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten vammaisjärjestöjen kanssa. Näin vammaisten tilanteeseen liittyvät monet erityiskysymykset osataan ottaa riittävästi huomioon. (Ks. Niemelä ym. 2017.)

Lähteet

- A map of social enterprises and their eco-systems in Europe. (2015). https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/plp_uploads/events/Webinars/Social_Enterprises_12-03-2020/A_map_of_social_enterprises
- Alariesto, H. 2021. Nonna Group Oy:n liiketoimintajohtaja. Alustus ja paneelipuheenvuorot webinaarissa Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen 16.4.2021.
- Anoschkin, K. 2021. ARVO ry:n Impact Startup kiihdyttämöpäällikkö ja vaikuttavuusasiantuntija. Alustus ja paneelipuheenvuorot webinaarissa Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen 16.4.2021.
- Anoschkin, K., ARVO ry:n Impact Startup kiihdyttämöpäällikkö ja vaikuttavuusasiantuntija. Alustus työpajassa Toimintatyöpaja yrityshautomoiden perustamiseksi - toimijat ja rahoitus 8.6.2021.
- Avanto-yrittäjyysohjelma. <https://www.oamk.fi/c5/fi/koulutus/yrityshautomo/>
- Business Mill. <https://www.businessmill.fi/>
- Center for Social Entrepreneurship in Sweden. <https://www.axfoundation.se/en/projects/cses-inkubator>
- Cives Mundi. <http://www.civesmundi.es/esp/noticias.php?idnoticias=533>
- Coompanion. <https://coompanion.se/>
- Defourny, J., Nyssens, M. & Broliis, O. (2019), "Mapping and Testing Social Enterprise Models Across the World: Evidence from the "International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project", ICSEM Working Papers, No.50, Liege: The International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project. www.iap-socent.be/sites/default/files/SE%20Models%20-%20Defourny%20et%20al..pdf
- Eduro sr 2022. Viitattu 5.1. 2022. <https://www.eduro.fi/>
- EPIC non-profit organization. <https://epic-org.eu/en/about-us/>
- EPIC South Brisbane Team. <https://epicassist.org/epic-locations/south-brisbane/>
- Firstport. Scotland's development agency for start-up social entrepreneurs & social enterprise. https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/plp_uploads/events/Webinars/Social_Enterprises_12-03-2020/Firstport
- Haataja, K., (1920). Itsenäistyvät torpparit ja osuustoiminta. Helsinki: Pellervo-Seura.
- Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2020a. Näkemykset omasta tulevaisuudesta työelämässä. Teoksessa Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (toim.) Hyvää Työtä! Nuorisobaromet-

- ri 2019. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 28.1.2022. <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2019/>
- Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2020b. Käsitukset työstä ja työelämän vaatimuksista. Teoksessa Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (toim.) Hyvää Työtä! Nuorisobarometri 2019. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 28.1.2022. <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2019/>
- Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2020c. Nuorten arvot ja tyytyväisyys omaan elämään. Teoksessa Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (toim.) Hyvää Työtä! Nuorisobarometri 2019. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 28.1.2022. <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2019/>
- Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2020d. Yrittäjyys. Teoksessa Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (toim.) Hyvää Työtä! Nuorisobarometri 2019. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 28.1.2022. <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2019/>
- Harju-Myllyaho, A., Kohllechner-Autto, M. & Nisula, S. (2017). Study on the situation and the legal framework of social entrepreneurship in Lapland, Finland. Publication series B: Research reports and Compilations Publication series 16/2017. Rovaniemi: Lapland University of Applied Sciences.
- Karhu, S. 2021. Osuustoimintakeskus Pellervon toimitusjohtaja. Alustus ja paneelipuheen-vuorot webinaarissa Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen 16.4.2021.
- Karvinen, N. 2021 Oulun yliopiston Innovaatiokeskuksen liiketoiminnan asiantuntija. Alustus ja paneelipuheenvuorot webinaarissa Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen 16.4.2021.
- Kiiski-Kataja, E., Laine, P., Jousilahti, J. & Neuvonen, A. 2018. Hyvinvoinnin seuraava era. Ihanteet, visio ja ratkaisut. Viitattu 12.1.2022. <https://media.sitra.fi/2018/01/05155811/hyvinvoinnin-seuraava-era-ihanteet-visio-ja-ratkaisut.pdf>
- Kohllechner-Autto, M., Nisula, S. & Skantz, K. (2019). Good practice guide. Strategies supporting social enterprises, and concrete examples of social innovation and social enterprises from sparsely populated European regions. Publication series D: Other publications 7/2019. Rovaniemi: Lapland University of Applied Sciences.
- Laiho, U.-M., Grönberg, V., Hämäläinen, P., Stenman, J. & Tykkyläinen, S. (2011). Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamallin kehittäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Konserni 4/2011. Helsinki: Edita Publishing Ltd.
- Matkailu- ja liikunta-alan yritysten sparraus uusien ideoiden apuna. (2018). <https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Ajankohtaista/Pohjoisen-tekijat--Lapin-AMKin-blogi?ln=dottwdnc&id=c012d6bo-6a2f-4f26-8322-16ffbo08f159>
- Meriva sr 2022. Viitattu 5.1. 2022. <https://www.meriva.com/>
- Mikrofonden 2022. Viitattu 5.1.2022. <https://mikrofonden.se/om-mikrofonden/>
- Mikkilä, J. 2020. Merkkejä uuden polven yrittäjyydestä. Teoksessa Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (toim.) Hyvää Työtä! Nuorisobarometri 2019. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 28.1.2022. <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2019/>

- Niemelä, P. & Renko, M. & Nikoskinen T. & Heinonen J. & Hytti U. & Lindberg J. & Ray K. & Kaarnasaari A. & Savela K. & Kallionpää P. & Kämäräinen V. & Pakari-
nen, J. (2017). Vammaisten henkilöiden yrittäjyys ja sen tuki. Valtioneuvoston sel-
vitys- ja tutkimustoimin-
nan julkaisusarja 22/2017. Valtioneuvoston kanslia. Viitat-
tu 4.3.2022. <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=17804>
- Nisula, S. & Kohllechner-Autto, M. (2018). Yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä sosiaa-
lisesti kestävään talouteen. Teoksessa N. Niemisalo (toim.), Arjen turvaa Lapissa.
Osallisuus, palvelut ja elinkeinot (s. 59–69). Sarja B. Tutkimusraportit ja kokooma-
teokset 15/2018. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu.
- NY Start Up – yrittäjyyskokeilu korkea-asteella. [https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/
ny-start-up/](https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/ny-start-up/)
- Osingot listaamattomasta yhtiöstä. (2021). [https://www.vero.fi/henkilöasiakkaat/
omaisuus/sijoitukset/osingot/osingot-listaamattomasta-yhtiosta/](https://www.vero.fi/henkilöasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osingot/osingot-listaamattomasta-yhtiosta/)
- Salmi, E. (2018). Ilona – sosiaalinen yrittäjyys väylänä mielekkääseen työhön. [https://
www.siltavalmennus.fi/wp-content/uploads/2018/05/ILONA_sosiaalinen_
yritt%C3%A4jyys2018.pdf](https://www.siltavalmennus.fi/wp-content/uploads/2018/05/ILONA_sosiaalinen_yritt%C3%A4jyys2018.pdf)
- Salmi, E. & Savela-Vilmari, K. (toim.) 2021. Yhteiskunnallinen yrittäjyys Suomessa
malli osatyökykyisten henkilöiden työllistämiseen. DIAK työelämä 24. Viitattu
12.1.2022. [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/505400/DIAK_TYOE-
LAMA_24_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/505400/DIAK_TYOE-LAMA_24_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
- Social entrepreneurship support network in the Baltic Sea region. [https://www.socia-
lenterprisebsr.net/purpose/](https://www.socialenterprisebsr.net/purpose/)
- Social Impact. <https://socialimpact.eu/challenge2021>
- Social Innovation Centre. <http://socialinnovation.lv/en/category/about-sic/our-team/>
- Sosiaalinen yritys. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/sosiaaliset-yritykset>
- Spanish Social Entrepreneurship Immersion Program SEIP. <https://www.elhueco.org/seip/>
- Specialisterne Foundation. <https://specialisternefoundation.com/about-us/>
- Sundell, A. 2021. Country Director Finland of Ashoka Nordic. Alustus ja paneeli-
puheen-vuorot webinaarissa Näkökulmia yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen
16.4.2021.
- Työ ja elinkeinoministeriö 2020. Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa. Viitattu
5.1.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-497-6>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) 2021 Yhteiskunnallisten yritysten strategia.
Viitattu 5.1.2022. [https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163198/
TEM_2021_41.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163198/TEM_2021_41.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Vakka-Suomen yrityshautomo. <https://www.ukipolis.fi/4>
- VAMOS 2022. Diakonissalaitoksen VAMO -hanke. Viitattu 5.1. 2022. [https://www.
hdl.fi/vamos/kaupungit/vamos-rovaniemi/](https://www.hdl.fi/vamos/kaupungit/vamos-rovaniemi/)
- Vates 2014. Osatyökykyiset numeroina. Viitattu 5.1.2022. [https://www.vates.fi/vates/
artikkelit/osatyokykyiset-numeroina.html](https://www.vates.fi/vates/artikkelit/osatyokykyiset-numeroina.html)

Westerback, F. & Rissanen, H. 2020. Prekaarit työmarkkinat ja nuorten aikuisten strategiat luovia työkeskeisen yhteiskunnan normien puristuksissa. Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) Tutkittu ja tulkittu ohjaamo. Nuorten ohjaus ja palvelut integraatiopyörteessä. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/tutkittu_ja_tulkittu_ohjaamo_web.pdf

Yhteiskunnallinen yritys -merkki (Suomalaisen Työn Liitto). <https://suomalaintyoy.fi/yrityksille/yhteiskunnallinen-yritys>

Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2020:10. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162094/TEM_2020_10.pdf

Yhteiskunnallisista yrityksistä vauhtia palvelutuotantoon. Sitran artikkelijulkaisu 16.5.2013. <https://www.sitra.fi/artikkelit/yhteiskunnallisista-yrityksista-vauhtia-palvelutuotantoon/>

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry. www.arvoliitto.fi

Yrityshautomot. Mitä ovat yrityshautomot ja miten ne tukevat aloittelevaa yrittäjää? <https://www.tek.fi/fi/tyoelama/yrittaja/yrittajan-palvelutarjotin/yrityshautomot>

Liitteet

**SYTYKE-HANKE
NUORTEN TYÖPAJA -KYSELY**

1. Sukupuolesi on:

mies
 nainen

2. Kuinka vanha olet?

3. Mielestäni yrittäjänä toimiminen on?

Erittäin haastava verrattuna palkattuun
 Hieman haastava kuin palkattuihin
 YHD haastava kuin palkattuihin
 Palkattuihin on haastavampaa kuin yrittäjänä toimimiseen
 Palkattuihin on erittäin paljon haastavampaa kuin yrittäjänä toimimiseen

4. Osa kanta seuraavien yrittäjyyttä koskevista väittäimistä. Mikä on oma näkökantasi?

	Täysin ei sitten	Jossainkin asteella	Jossainkin asteella	Täysin samaa mieltä
Väittämä on itse järkevä näkökantana	☐	☐	☐	☐
Väittämä on tilastotieteellisesti kannattava	☐	☐	☐	☐
Väittämä on uskottava	☐	☐	☐	☐
Väittämä on realistinen ajatus ja tilaa jatkamisen perusteelliseen	☐	☐	☐	☐
Väittämä on realistinen ajatus	☐	☐	☐	☐

5. Yrittäjällä vaaditaan mielestäsi eniten, (nimeä numeroin 3 tärkeintä ominaisuutta 1 tärkein, 2 toiseksi tärkein, 3 kolmanneksi tärkein)

	Tärkein 1	Toiseksi tärkein 2	Kolmanneksi tärkein 3
Hyvä koulutus	☐	☐	☐
Luovutusyrittäjien verkosto-jäsen	☐	☐	☐
Seuraavatyöpaikka	☐	☐	☐
Veronmaksu	☐	☐	☐
Asiantuntemus	☐	☐	☐
Yrittäjien verkosto	☐	☐	☐
Hyvä kontaktiverkosto	☐	☐	☐
Jokain muuta, mitä	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

6. Yrittäjyyteen paras puoli on mielestäni (nimeä max 3 asiaa)

7. Yrittäjyyden haastavin puoli on mielestäni (nimeä max 3 asiaa)

8. Oletko kiinnostunut yrittäjyydestä?

- En yritä
 En jaks enää
 Olen kiinnostunut
 Olen kiinnostunut
 En ole kiinnostunut

Liite 1. Kyselylomake

8. Ota kantaa seuraaviin väittämiin. Kuinka paljon seuraavat väittämät KANNUSTAVAT sinua ryhtymään yrittäjäksi?

	Ei ollenkaan	Vähän	Mitään paljon	Erittäin paljon
Itsemyönteisyys ja vakuus omasta osaamisesta	☐	☐	☐	☐
Vapaus tehdä työtä	☐	☐	☐	☐
Yrittäjien välinen tuki	☐	☐	☐	☐
Mielikite ja kyky toteuttaa yrittäjänä	☐	☐	☐	☐
Luvut ja tilastot eivät vaikuta yrittäjyyteen	☐	☐	☐	☐
Yrittäjien välinen arvostus	☐	☐	☐	☐
Maailmantilanne aiheuttaa epävarmuutta yrittäjyyteen	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunta, mikä	☐	☐	☐	☐

10. Ota kantaa seuraaviin väittämiin. Kuinka paljon seuraavat väittämät ESTÄVÄT sinua ryhtymästä yrittäjäksi?

	Ei ollenkaan	Vähän	Mitään paljon	Erittäin paljon
Mikäli ovat lain suuret	☐	☐	☐	☐
Oma osaaminen ei riitä	☐	☐	☐	☐
Yrittäjällä on vähän vapaa-aikaa	☐	☐	☐	☐
Yrittäjien välinen arvostus	☐	☐	☐	☐
Taloustilanne ei sovi	☐	☐	☐	☐
Ajatuksien toteuttaminen on vaikeaa	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunta, mikä	☐	☐	☐	☐

11. Miten uskot läheisesi suhtautuvan yrittäjyyteen?

	Täysin ei mieluista	Jossain määrin ei mieluista	Jossain määrin mieluista	Täysin mieluista
Ystäväni/parhaat suhtautuvat yrittäjyyteen myönteisesti	☐	☐	☐	☐
Ystäväni/parhaat eivät mieluista jos yrittäjän yrittäjänä	☐	☐	☐	☐

12. Miten arvioitit seuraavia yrittäjyyteen liittyviä piirteitä mahdollisiksi?

	Täysin ei mieluista	Jossain määrin ei mieluista	Jossain määrin mieluista	Täysin mieluista	Ei osaa sanoa
Uskaltaa ottaa riskejä	☐	☐	☐	☐	☐
Tien tällä laillisuudella rahan	☐	☐	☐	☐	☐
Käyttää epäluottamuksella työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Osoittaa arvostusta	☐	☐	☐	☐	☐
Puhuu vääristämällä asiasta jokuille	☐	☐	☐	☐	☐
Välittämättä osasta tuottoa	☐	☐	☐	☐	☐
Osoittaa ennakkoarvioita	☐	☐	☐	☐	☐
Osoittaa hyviä organisointitaitoja	☐	☐	☐	☐	☐

13. Mikä olet mieltä seuraavista väittämistä?

	Täysin ei mieluista	Jossain määrin ei mieluista	Jossain määrin mieluista	Täysin mieluista	Ei osaa sanoa
Muuta (ei) työllistävää toimintaa yrittäjänä tukevat	☐	☐	☐	☐	☐
Jos yrittäjän yrittäjäksi ottaisivat mahdollisuus työnsä	☐	☐	☐	☐	☐

14. Omaan mielestäni hyvät valmoudet ryhtyä yrittäjäksi

- Täysin vakuoivasti
- Jossain määrin vakuoivasti
- Ei osaa sanoa
- Jossain määrin epävarmasti
- Täysin epävarmasti

Lähteet:

Karhu, Kauri (2011) Nuorten yrittäjyys. Nuorten aikuisten mielipiteitä yrittämisestä ja yrittäjyydestä. Lahden ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Talvio, Elina (2018) Yrittäjyys työllistymisen vaihtoehtona. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Tämä julkaisu on laadittu Selvitys yhteiskunnallisen yrityksen hautomotoiminnasta – SYTYKE -hankkeessa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen osarahoittaman hankkeen kehittämistavoitteena on luoda edellytyksiä yhteiskunnallisten yritysten perustamiseen nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden tukemiseksi, sekä selvittää yhteiskunnallisen yrityshautomotoiminnan mahdollisuuksia Lapissa. Hautomotoiminnan edellytysten, lähtökohtien ja mahdollisten toimintatapojen selvittäminen sidos- ja kohderyhmien edustajien kanssa antaa parhaat edellytykset hautomotoiminnan käynnistämiseksi, ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämiseksi Lapissa. Julkaisun sisällön koonnissa on hyödynnetty aiemmin aiheesta tehtyjä selvityksiä ja raportteja, haastatteluja, hankkeen kohderyhmälle ja sidosryhmille pidettyjen työpajojen sekä kaikille avoimien webinaarien antia.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-427-7